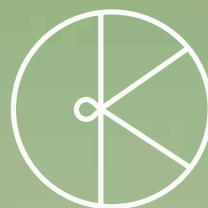
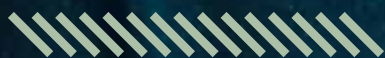

Konstnären

NUMMER 1 2016

LOULOU CHERINET
ÄR KONSTNÄREN

REPORTAGE

De homogena
konstskolorna ett
demokratiskt problem

MAKT

Alice Bah Kuhnkes
planer för konsten

KONSTPOLITIK

Mer än var femte konstnär
har utsatts för hot och hat

Den första svenska boesner-katalogen är här!

På de 200 sidorna hittar du:

- ▶ Ett stort urval av material, produktnyheter och innovationer.
- ▶ Fräscha impulser och idéer till ditt konstnärliga arbete.
- ▶ Inspirerande exempel på hur du kan använda materialen och en insyn i den aktuella konstscenen.

boesner erbjuder 10% rabatt för alla medlemmar i KRO/KIF

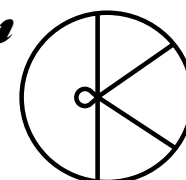
Detta förutsätter att man i förhand anmäler sig hos kundservicen med telefonnummer 0304 666036 eller hos [sverige@boesner.com](mailto: sverige@boesner.com)

Sveriges stora nätbutik för konstnärsmaterial med över 12 000 artiklar.

LOULOU CHERINET:

"Jag var ovan vid hur publiken bär tolkade svarta kroppar"

GESTALTAREN Sirous Namazi leker viskleken på hovrätten i Umeå, sidan

7

38

KONSTEN ATT ... söka ett uppdrag. Expertens bästa tips, sidan 38.

10

KONSTPOLITIK Mer än var femte konstnär utsatt. Alarmerande svar på undersökning om hot och hat mot konstnärer och författare, sidan 10.

Konsten på rätt avstånd. Hur har samverkansmodellen påverkat lokalpolitikerna? Sidan 12.

BILDUPPHOVS RÄTT Höj IV-ersättningen nu! Sidan 44.

REPORTAGE Det vita havet. Klass- och vithetsnormen sitter djupt i väggarna på konsthögskolorna, sidan 28.

REFLEKTION Vad är en konstnär? Rebecka Thor ser en utställning om konstnärsroller, sidan 36.

KONSTNÄREN Loulou Cherinet är numrets konstnär, sidan 18.

GERTRUD SANDQVIST:

"Sverige utbildar inte för många konstnärer."

Debatt, sidan 6.

MAKT Kulturministern: »Vi behöver ta tydliga steg för att förstärka villkoren för konstnärerna.«, sidan 14.

FORSKAREN Anna Linders queera upptäckter, sidan

9

SAMTALET Konstvärlden i rutan. I sin nya film *The Square* gisslar regissören Ruben Östlund konstvärlden, sidan 34.

KRO/KIF MEDLEMSSIDOR

40

Katarina Jönsson Norling: »Frågan om konstens nytta blir konstnärernas dilemma.«

Sofia Curman: Det kan inte finnas ett svårare och bättre sätt att hantera hoten än att fortsätta skapa.

Chefredaktör och ansvarig utgivare:
Sofia Curman
Ad: Ebba Bonde
Medarbetare i detta nummer: Ida Therén, Robert Stasinski, Sanna Samuelsson, Rebecka Thor, Pontus Björkman, Jenny Damberg, Mikael Adsenius, Margareta Bloom Sandebäck, Patrik Svensson.
Omslag: Loulou Cherinet
Foto: Margareta Bloom Sandebäck

PRENUMERATION
HELÅR 275 KR.
Annonser: Hans Flygare,
hans@annonshuset.se,
08-662 75 03
Redaktionen: Konstnären
@kro/kif, Hornsgatan 103,
9 tr, 10462 stockholm
e-mail: sofia.curman@
kro.se, red@tidningen-
konstnaren.se

KRO/KIF
Hornsgatan 103, 9 tr,
10462 stockholm
Tel: 08-545 420 80
Email: kro@kro.se
Tryck: Trydells tryckeri AB,
upplaga 9000 ex.
Tidningen ges ut av AB
Svensk konstnärsservice

När jag vid årsskiftet tillträdde som chefredaktör fick jag frågan vilken jag anser vara KONSTNÄRENS viktigaste bevakningsområde. Jag svarade: konstnärers rättighet och möjlighet att fritt utöva sitt konstnärskap. Det låter som en självklarhet, men konstnärer tvingas i sin yrkesroll i högre grad än de flesta att förhålla sig till de snabba

förändringarna i vårt politiska och mediala landskap, där högerextremism har tagit sig in i politikens toppskikt och nätet är en ventil för oredigerat hat.

I höstas gjordes en stor enkätundersökning bland KRO/KIF och Författarförbundets medlemmar om yrkesgruppernas utsatthet för hot, trakasserier och våld. För någon månad sedan blev jag inbjuden till Myndighet för kulturalanalys för en förhandspresentation av resultaten. Siffrorna fick magen att knyta sig. 21% av konstnärerna har blivit utsatta för hot, 28% för våld och skadegörelse. För författarna är siffrorna ännu mer alarmerande. Kulturutövare är i princip utsatta i lika hög grad som politiker. Det finns i dag inget utbyggt skyddssystem när konstnärer blir hotade. Den enskilda konstnären står ensam mot hatet. Om regeringen värnar om konstens frihet, måste hoten mot konstnärer lyftas högst upp på den politiska agendan.

Trots den nedslående statistiken lämnade jag mötet med en hoppfull känsla. Undersökningen visar med tydlighet att konstnärerna vägrar att böja sig för trakasserier. En överväldigande majoritet har svarat att hoten inte har påverkat konsten. Snarare förstärkt tron på nödvändigheten i den egna praktiken. Det kan inte finnas ett svårare och bättre sätt att hantera förtryck. Författaren Bodil Malmsten (RIP) citerade i en underbar text i Dagens Nyheter för några år sedan motståndsmannen Stéphane Hessel: "Att skapa, det är att göra motstånd. Att göra motstånd är att skapa."

SER FRAM EMOT

Kulturminister Alice Bah Kuhnkes handlingsplan för bildkonstområdet. Över en lunch i Gävle blev vi förbannade tillsammans över de usla ekonomiska villkoren för konstnärer. Jag vill se hennes engagemang omvandlas till politik.

OROAS ÖVER

Att rapport efter rapport på det kulturpolitiska området missar att nämna MU-avtalet, ramavtalet för konstnärers ersättning vid utställningar. Statliga medel till institutionerna bör villkoras. Inget MU - inga pengar.

Sofia Curman
Chefredaktör

FOTO: MARGARETA BLOOM SANDEBÄCK

KONSTVÄRLDEN I SIFFROR

29

UTSTÄLLNINGAR

gör Maria Friberg till konstnären som haft flest utställningar i Sverige mellan 2008 och 2015 enligt statistik från Konstkalendern. Generellt är de mest frekvent visade konstnärerna män. 2005-2015 har 67 kvinnor och 97 män ställt ut 10 gånger eller mer.

VERK
MARIA FRIBERG
Almost There #2, 2000.

19%

Så mycket har antalet svenskar som årligen besökt en konstutställning ökat på fem år, visar årets rapport om svenskars kulturvanor från Myndighet för kulturalanalys.

2090

KRONOR

Så stor är skillnaden mellan Umeå, som satsar mest på kultur per invånare (2524 kr), och Nordanstig, som är kommunen som lägger minst (434 kr/invånare).

13300

KRONOR

64 procent av bild- och formkonstnärerna har en taxerad månadsinkomst på 13 300 kr eller mindre.

TERMINER

Så länge stod Kungl. Konsthögskolans rektor Marta Kuzma ut med bråken kring hennes vision och person innan hon meddelade att hon lämnar Norden för toppjobb på USA:s äldsta konstskola, Yale School of Art.

I

MILJARD KRONOR

Jämn siffra för budgeten för ombyggnaden av Nationalmuseum.

FOTO: MATILDA RAHM

105

ARTIKLAR

i svensk dagspress nämnde Makode Lindes semicensurerade utställningstitel *Negerkungens återkomst* de två sista månaderna före vernissage på Kulturhuset i Stockholm. Titeltvisten blev en nästan lika stor konstsnackis som Makode Lindes tidigare »tårtskandal« och fick konstchefen Marianne Lindberg De Geer att avgå i protest en månad före hennes kontrakt löpte ut.

Gertrud Sandqvist
är rektor och professor
vid Konsthögskolan i Malmö
och först ut i Konstnärens
debattserie om framtidens
konstpolitik.

GERTRUD SANDQVIST: *Ett nytt etableringsstöd för nyutexaminerade konstnärer är avgörande för den tidiga konstnärliga karriären.*

Först av allt: Sverige kan ur ett internationellt perspektiv redan nu erbjuda goda arbetsvillkor för konstnärer. Det är viktigt att det fortsätter att vara så. Flera av de mera handfasta stöden till utövande konstnärer sker på kommunal nivå. Då tänker jag framförallt på ateljéstöd och kollektivverkstäder, båda mycket viktiga för utövande konstnärer.

Det statliga stödet kanaliseras ju främst genom Konstnärsnämnden och de stipendier och residensvistelser den delar ut. Det är också en väl fungerande och viktig verksamhet som gärna kan förstärkas ytterligare, liksom att visningsersättningen bör höjas.

Jag skulle gärna vilja se ett nytt etableringsstöd för nyutexaminerade konstnärer i form av en engångssumma på 500 000 kr, som skulle kunna tas ut antingen direkt, eller under de första tre åren. Jag tror detta skulle vara mycket viktigt, ja avgörande för den tidiga konstnärliga karriären. Innan den nuvarande populistiska regeringen tillträdde i Holland delades ett liknande stöd ut till nyutexaminerade konstnärer med mycket goda resultat. Det är helt enkelt ett slöseri med resurser om konstnärer som har avslutat en dyrbar femårig utbildning inte skall få rimliga möjligheter att kunna etablera sig.

Jag vill också i detta sammanhang påpeka att Sverige inte utbildar för många konstnärer. Cirka 80 bildkonstnärer examineras från landets fem konsthög-

skolor, i ett land med nära 10 miljoner invånare. Tvärtom är de svenska konsthögskolorna mycket små utbildningar i en internationell jämförelse. Desto större anledning finns det att erbjuda ett bra stöd.

En konstnär arbetar inte isolerad i förhållande till det övriga samhället, och framför allt inte i förhållande till den nationella och internationella konstscenen. Det som är bra för konstnärer är ett rikt och livaktigt konstliv, med konsthallar och konsthallschefer som har bra budgetar och konstnärlig integritet, liksom givetvis väl fungerande museer. Här tror jag att ett nytt, särskilt statligt stöd skulle vara mycket värdefullt. De allra flesta konsthallar och museer utanför Stockholm drivs ju idag på kommunala budgetar. Ett väl riktat statligt kvalitetsstöd som verkligen ger ett substantiellt bidrag till budgeten skulle kunna stärka alla dem som slåss för att kunna genomföra ett intressant utställningsprogram. Detta är viktigt också för den enskilde konstnären.

En annan viktig fråga som Kulturdepartementet bör driva gäller momsregler för försäljning av konst. Också detta drabbar direkt och indirekt konstnären. Konstnärer är inte entreprenörer. Konstnärer är just konstnärer, som har mer gemensamt med forskare än med managers. Jag tror dock att konstnärlöner är fel väg att gå. Man får lön för utfört arbete för en arbetsgivare. Hur går det då med den frie konstnären? ●

Rekonstruktion Var? Hovrätten för Övre Norrland i Umeå. När? Invigdes i december 2015. På uppdrag av: Statens konstråd.

VERK

SIROUS NAMAZI
Rekonstruktion, 2015.

Sirous Namazi:

”På en hovrätt handlar det mycket om rekonstruktioner av minnet. Var stod bordet? Vilken färg var jackan, röd eller blå? Jag är intresserad av hur minnet fungerar – vad man minns och kanske framför allt vad som går förlorat.

Processen liknade viskningsleken, den där man säger något i örat på någon och så går det vidare till nästa och så är det som sades från början plötsligt någonting helt annat. Jag började med göra en modell av vardagliga saker, en strykbräda, en kran, en toalett, en cykel, möbler, sammanflätade och staplade ovanpå varandra. Jag bad

personer i olika åldrar och kön att titta på modellen i tre minuter och sedan försöka återge med papper och penna vad de sett – föremål, former och färger. Som ett vittnesförhör. Tre minuter kan verka som lång tid, men de hade väldigt svårt att minnas och flera blev ganska upprörda. En person mindes till exempel en cykel som två stora klockor. Min ursprungsmodell blev sektionen närmast golvet och sedan är de olika minnesbilderna staplade ovanpå, som spegelbilder av min bild, så det sker en förändring längs skulpturen. Objekten skiftar i färg och form, vissa lyser på kvällen, och balanserar på ett skört sätt

på varandra upp mot taket, som en extra pelare i rummet. Verket ser också ut att gå igenom taket. Jag ville få fram en känsla att bara vara en del av ett större sammanhang, att man inte kan se hela bilden.

Jag har skapat objekten i en 3D-miljö och skrivit ut dem med en 3D-skrivare i en väldigt hållbar plast som jag sedan låtit lackera. Nya tekniken med 3D-skrivare är otroligt tacksam för konstnärer att jobba med, om till exempel en del av skulpturen skulle gå sönder kan man bara skriva ut en ny.” ●

Berättat för Sofia Curman

LÄSTIPS SÅ KAN DESIGNBRANSCHEN FÖRÄNDRAS

NATIONELL AGENDA

Kan nytänkande skapande och lönsamhet gå hand i hand? Vilka politiska insatser krävs för att driva och utveckla kulturföretag inom slöjd,

konsthantverk och småskalig design? Tillsammans har bland andra KRO/KIF, Svensk Form och Tillväxtverket skissat på en handlingsplan.

OMFORMA, Nya strukturer för designbranschen. Förlag: Arvinius + Orfeus Designbranschen är uppdelad efter kön och präglad av en maktelit med likartade värdering-

ar och en estetisk samsyn. Slutsatserna av projektet *Omforma* som löpte under 2015 var nedslående men inte överraskande. I boken presenteras konstruktiva förslag till förändring.

KONST PÅ WEBBEN

Danielsson & Carlson. En konstpod med högt i tak där Jenny Danielsson och Oscar Carlson pratar konsttrender och intervjuar gäster ur konstlivet.

Kunstkritikk.se Inte bara icke-snutifierad kritik utan också initierad och snabb nyhetsbevakning av konstvärlden. En sajt som bara blir bättre.

Konstsupporten Konstnären Ida Rödén intervjuar experter för att noggrant och underhållande svara på läsarfrågor kring utställningsvillkor, måleriteknik, konsthögskoledrömmar m.m., m.m. Konstsupporten finns på nättidningen Volym som numera konstbevakar hela Norrland.

”Det stormar kring nästan alla konstinstitutioner i dag så det är inget man kan låta sig avskräckas från nu, så som det ser ut 2016.”

Nya chefen för Kalmar konstmuseum Joanna Sandell i Barometern om senaste årets chefsstrider på hennes nya arbetsplats.

IDÉN

SMARTPHONESMYCKE

»Fotografen Urban Jörén frågade mig vilket mitt viktigaste verktyg är. Jag svarade utan att tveka: Min smartphone. Vi började leka med ljuset från telefonen för att skapa smycken.«

Smyckeskonstnären **Sofia Björkman.**

FOTO: URBAN JÖRÉN.

UNDERVERK

av Peter Johansson och Barbro Westling är ett av de utvalda förslagen för utsmyckning av nya tunnelbanestationerna i Stockholm.

FORSKAREN ANNA LINDER

VERK

Spermahoran, 2016. Från vänster: Zafire Vrba, Rio Gäredal, Niika Linder, Hanna Högstedt, Anna Linder, Juli Apponen. FOTO: MAJA BORG

Queera upptäckter

Konstnären Anna Linders forskning avtäckar en raderad filmhistoria.

Vad forskar du om?

– Jag och min forskarkollega Ingrid Ryberg undersöker den queera rörliga bilden. Mitt fokus är den queera feministiska experimentella filmen och synliggörandet av den, vilket innebär att jag curerar filmprogram. Många av dessa filmer är utskrivna ur historien och finns inte i filmarkiven så vi har fått ta andra vägar, som att uppsöka queera personer som känner till området och kanske är verksamma själva.

Varför började du forska?

– Forskningen, som är praktikbaserad, ger mig fantastiska möjligheter att få utöva det jag gjort så länge; curera filmprogram, skapa egna rörliga bilder och låta research få ta tid. Jag är upp vuxen i ett arbetarklasshem i Storuman och har aldrig längtat efter den akademiska världen. Mitt eget skapande var något jag höll på med vid sidan om och

jag hade ingen formell utbildning, vilket gör det svårare att få del av stipendier och andra stöd för konstnärer. 2009 var jag inte behörig till universitetet men kom in på Dramatiska institutet genom en valideringsansökan. Min konstnärliga master avslutades med en curatorutbildning vid Filmhögskolan 2011. Samma år tillfrågades jag om att söka en forskningstjänst. Det visade sig innebära tre års deltidsanställning vid Akademin Valand med stöd från Vetenskapsrådet.

Ett resultat av din forskning är din egen film *Spermahoran*, som hade världspremiär på IFFR Rotterdam – en av världens bästa filmfestivaler för konstfilm. Berätta om filmen!

– *Spermahoran* är ett experimentellt queert familjeprojekt om barnlängtan och svårigheterna att få barn. Den är baserad på min personliga berättelse och mina försök att bli gravid. På ett sätt är filmen en bearbetning av den tiden, ett slags sorgeprojekt som ändå slutade i glädje för det blev barn till slut. Alla som är med i filmen har haft

inflytande i processen, men det är jag som satt upp de ramar vi följer. Den är till exempel filmad på Super-8, i mörker med rörligt ljus och med textilt material genomgående.

Vilka upptäckter har din forskning bidragit till?

– Jag var till exempel med om att hitta en bortglömd film och göra den synlig igen; Mai Zetterlings *Stockholm*. Den låg i Svenska institutets arkiv och var i stort sett aldrig visad i Sverige. Den är superqueer och jätteintressant. Nu har vi lobbat in den i filmhistorien genom att se till att den har visats, bland annat på Göteborgs filmfestival förra året. Det skulle inte ha hänt utan vår queera forskning.

Sofia Curman

Anna Linders tre bästa queer-filmtips

- 1 Barbara Hammer, *Double Strength* (1978).
- 2 Maria Klonaris och Katerina Thomadaki. Hela deras livsverk.
- 3 Germaine Dulacs experimentella kortfilmer från 1928-29.

Läs
reportaget
»Konst under
hot« kro.se/
node/64

Unik kartläggning av hot mot konstnärer

Mer än var femte konstnär har utsatts för hot och hat.

Myndighet för kulturanalys har sammanställt och analyserat svaren på den enkät som skickades ut till KRO/KIF och Författarförbundets (SFF) medlemmar hösten 2015. Den bakomliggande frågan är om utsatthet och oro påverkat utövarnas konstnärliga frihet – och i förlängningen vad det får för konsekvenser för det demokratiska samtalet.

Mer än var femte konstnär och var tredje författare i enkäten uppger att de någon gång utsatts för hot, trakasserier, stöld, våld eller skadegörelse som varit kopplad till deras yrkesutövning. Bland konstnärerna har nio procent råkat ut för hot och trakasserier det senaste året. Bland författarna är samma siffra nitton procent. Både konstnärer och

författare med utländsk bakgrund är i högre grad utsatta för våld och hot och trakasserier, och bland konstnärerna är betydligt fler kvinnor än män utsatta. Resultaten visar att ökad synlighet i media och sociala medier bidrar till en ökad utsatthet för hot och trakasserier, framförallt bland författarna. Sociala medier är den vanligaste hotvägen.

Två procent har utsatts för våld relaterat till arbetet de senaste tolv månaderna. Det handlar alltså om cirka 60 individer, av de 3000 som besvarat enkäten.

–Är det mycket eller lite att två procent har råkat ut för våld relaterat till sitt arbete? Det är en svår fråga att bedöma, säger Katharina Tollin, utredare på Kulturanalys.

Våld behöver inte bara handla om fysiskt våld – de som svarat har nämnt allt från förgiftat husdjur till psykisk

mobbing och överfall. Bland ”hot” för konstnärerna nämns bland annat sexuella trakasserier, stalking och hot om att förstöra ens karriär. Kategorierna glider ibland ihop.

Skadegörelse och stöld är vanligare bland konstnärer än bland författare. Samtidigt frågar sig utredarna om just skadegörelse och stöld kan ha olika innebörd för de här två grupperna. Enkätsvaren tyder på att skadegörelse mot författare kan röra sig om att slå sönder en bil eller brevlåda för att uttrycka en aggressivitet riktad mot författaren och dess åsikter. Skadegörelse mot konstnärer handlar ofta snarare om verk som står på offentlig plats.

–Det kan vara riktad mot konstnärens åsikter. Men det kan också handla om skadegörelse utan tydligt syfte, säger studiens andra utredare Gunnar Myrberg.

När det gäller skadegörelse vet de

flesta inte vem förövaren är – medan det vid hot och trakasserier ofta finns en tydlig avsändare.

Utredarna erbjuder kunskapen, men lämnar till förbunden att föreslå åtgärder som kan hjälpa just deras medlemmar. Befinner man sig i en riskgrupp är det bra att känna till vad man ska tänka på vid incidenter.

Det många nämner som viktigast vid hotfulla händelser är att ha kollegor och vänner nära, säger Gunnar Myrberg. De ämnar passa vidare frågan till förbunden. Hur kan man organisera stöd mellan kollegor?

–Det värsta är ofta att man är ensam med sin dator när det kommer ett hot, eller om det har varit inbrott och man känner sig utsatt. Då är det viktigt att få stöd från andra.

Ida Therén

Så många utsätts

Utsatthet hot och trakasserier (totalt)
Konstnärer: 21 %
Författare: 35 %

Utsatthet våld (senaste året)
Konstnärer: 2 %
Författare: 2,3 %

Utsatthet hot och trakasserier (senaste året)
Konstnärer: 9 %
Författare: 19 %

Utsatthet skadegörelse och stöld (totalt)
Konstnärer: 25 %
Författare: 5 %

Utsatthet våld (totalt)
Konstnärer: 4,8 %
Författare: 5,5 %

Utsatthet skadegörelse och stöld (senaste året)
Konstnärer: 7 %
Författare: 2,1 %

Därför gjordes undersökningen

I ett uppmärksammat reportage i KONSTNÄREN nr 3 2014 berättade flera svenska konstnärer hur de upprepade gånger utsatts för hot och trakasserier kopplade till sin konstnärliga verksamhet, främst från nazister och högerextrema grupper. Tillsammans med Författarförbundet initierade KRO/KIF och KONSTNÄREN undersökningen som

gjorts av Myndighet för Kulturanalys. Undersökningen består av ett frågeformulär som är utformat av Brottsförebyggande rådet (BRÅ) för att studera politikernas utsatthet och våld, men omarbetats för att passa kulturutövare.

Enkäten skickades till förbundens samtliga medlemmar, totalt cirka 6000 kulturskapare. Hälften har svarat.

RÖSTER OM HOTEN MOT KONSTNÄRERNA

Katarina Jönsson Norling, Riksförbände KRO/KIF:

Det här är förstas oroväckande. Varje hot mot en konstnär och förstörelse av ett konstverk är inte bara ett brott mot en

människa, det riskerar också att begränsa den konstnärliga friheten. Att så många har utsatts bara det senaste året måste kulturministern och myndigheterna ta på stort allvar.

Joanna Rytel, konstnär. Berättade om hur hon utsatts för upprepade hot och trakasserier i KONSTNÄREN nr3 2014:

– Man behöver framför allt få skyddade personuppgifter. Men det är inte så lätt. Man måste komma med

bevis att det finns en hotbild mot en just då. De fattar inte att en hotbild kan dyka upp väldigt plötsligt – man blir intervjuad och förekommer i media eller har en utställning på gång. Polis och myndigheter måste lära sig hur en konstnär jobbar.

Anders Rydell, fd chefredaktör för KONSTNÄREN och initiativtagare till enkäten:

– Resultaten bekräftar till stor del vad vi misstänkte – att konstnärer är en väldigt utsatt grupp. Men siffrorna är

mer chockerande än jag föreställt mig. De borde få alla att inse vilket hot den konstnärliga friheten är utsatt för. Undersökningen ger också ett starkt belägg för att det främsta hotet kommer från högerextremt håll.

Alice Bah Kuhnke, Kultur- och demokratiminister:

– Jag kommer under våren att presentera en satsning för att förebygga och motverka hot och hat mot kulturutövare. Hot mot konstnärer får oerhörda konsekvenser där själv censur är en av de sorgligaste. Det är också viktigt att titta på hur våra offentliga institutioner i vissa fall begränsar sig när de tar risker med en utställning. (Läs hela intervjun med Alice Bah Kuhnke på sidan 14.)

Politiken på rätt avstånd

Sex år efter att samverkansmodellen sjösattes diskuteras principen om armlängds avstånd livligare än någonsin.

Regionerna har sett en märkbar statushöjning av kulturfrågor sedan samverkansmodellen sjösattes 2010, enligt regeringens nya utredning. Exempelvis skriver man att kulturen i Uppsala blivit en hetare politisk fråga de senaste tio åren och "att införandet av kultursamverkansmodellen förstärkt denna utveckling". Men kring frågan om den politiska styrningen – principen om armlängds avstånd – förändrats eller inte är svaren inte lika samstämmiga. Modellens effekt på politikens engagemang för konst beskrivs som "varierande" mellan de olika regionerna.

Kulturrådet konstaterar till exempel att politiker nu i högre grad tenderar att komma med synpunkter på specifika utställningar och konstverk. Under 2015 har konflikter brutit ut mellan kulturinstitutioner och politiker i bland annat Gävle, Allingsås, Lund och Kalmar. Kanske blev detta mest tydligt i dispyten kring Erik Krikortz verk *Väggmålning, Berlin* på Uppsalas nya paradgata mellan Carolinabacken och Vaksala torg.

"Absurt och sinnessjukt", är riksdagsledamoten Pavel Gamovs (SD) omdöme om verket. Centerns kommunalråd i Uppsala, Stefan Hanna, anser att det är en "skam att Erik Krikortz kopia av ett DDR-konstverk från Berlin nu finns i vårt offentliga finrum". Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna har tydligt deklarerat sitt motstånd till verkets existens i Uppsalas offentliga rum, flera röster har velat förstöra eller flytta det.

En kulturpolitisk ironi kan tyckas, eftersom verket kopplar till den tyska socialrealismen vars begränsning av yttrandefrihet var en av huvudledningarna till att idén om armlängds avstånd kom att bli en viktig princip i Sverige.

I november 2015 inkom Stefan Hanna (C) med en interpellation kring "DDR-verket" med bland annat följande fråga: Tycker du att det kan vara värdefullt att ta fram riktlinjer för upphandling av offentlig konst som exkluderar konst som uttrycker värde-

ringar som inte är förenliga med våra i kommunen?

På frågan om sitt förhållande till armlängds avstånd säger Stefan Hanna att Erik Krikortz "gärna får visa verket, men inte i ett sådant viktigt offentligt rum". Stefan Hanna använder alltså förevisningen att det inte rör sig om en begränsning av den konstnärliga friheten utan enbart en fråga om sammanhang.

Principen om armlängds avstånd är idag öppet ifrågasatt i flera regioner. I Skåne och Västerbotten har man beslutat att helt stryka begreppet ur kulturplanerna. Nina Björby (s), ordförande i kulturberedningen Region Västerbotten, säger till KONSTNÄREN att problemet med begreppet "är att tjänstemännen får för stor makt och politikernas lust och vilja till engagemang minskar, för att de är rädda att komma för nära verksamheterna".

Just nu debatteras frågan bland annat av KLYS och i ett flertal regioner. Om begreppet armlängds avstånd är på väg

att mista sin relevans på ett nationellt plan är idag oklart. Vad som är klart är att en armlängd kan variera stort mellan Sveriges olika regioner.

Robert Stasinski

Kultursamverkansmodellen

Landstingen och regionerna fördelar statliga medel till regional och lokal kulturverksamhet. Samtliga län utom Stockholms län har infört modellen.

Armlängds avstånd

Principen om armlängds avstånd formulerades av nationalekonomen John Maynard Keynes efter andra världskriget som ett sätt att skydda kulturskaparna från direkt politisk styrning.

VERK
ERIK KRIKORTZ
Väggmålning Berlin, 2015.

FOTO: STEWEN QUIGLEY

DDR i Uppsala

Erik Krikortz verk *Väggmålning, Berlin* uppfördes under 2015 på Uppsalas nya paradgata. Målningen är en replik på Max Lingners verk *Aufbau der republik*, som gjordes i kommunistregimen i forna Östtyskland. Flera motioner har lämnats in till kommunfullmäktige om att flytta verket och många debattörer, inklusive ledarredaktionen på Uppsala Nya Tidning har öppet protesterat mot verket.

Konstnärernas CENTRALKÖP PRESENTERAR NISSE i "ALLT VAR INTE BÄTTRE FÖR"

NISSE DRÖMMER SIG BORT...

...TILL 60-TALET. KONSTNÄRERNAS CENTRALKÖP BLOMSTRAR.

CENTRALKÖPET STARTADES AV KONSTNÄRER FÖR KONSTNÄRER OCH HÖLL ÖPPET MÅND-TISD.

Vad får det lov? att vara.

En rulle TEFA-JUK tack.

KONSTHÖGSKOLESTUDERANDE FICK OCKSÅ HANDLA, MEN...

Sådärja! Men... är du yrkesverksam?

Eeh... nej jag går på mejan.

Då får du komma tillbaks imorgon. På måndagar får enbart yrkesverksamma handla.

HÖG KVALITET TILL LÄGT PRIS
~ sedan 1962 ~
på KONSTNÄRERNAS CENTRALKÖP
-Nu öppet för ALLA!
Mån-Fre 10-18
Lördag 11-15

AVEN N. P. E. T

DET HÄR ÄR EN ANNONS FRÅN KONSTNÄRERNAS CENTRALKÖP www.konstnarernas.se

SARA OLAVSSON 2015

”Fy fasen vad vi har att göra”

KONSTNÄREN har träffat kulturministern **Alice Bah Kuhnke** och pratat om hur hon ska stärka konstnärernas villkor.

Den 21 september 2015 presenterade du årets kulturbudget. I den finns inga satsningar alls på bild- och formkonstområdet. Då sa du att det inom ett år kommer finnas en handlingsplan på plats för att förbättra villkoren för konstnärerna. Kommer du att hålla det löftet?

– Ja absolut.
Vad är målet med handlingsplanen?
– Att i samverkan med KRO/KIF och andra representanter för konstnärerna identifiera utvecklingsområden där vi behöver ta tydliga steg för att förstärka villkoren för bildkonstnärerna.

Det kanske mest grundläggande problemet är att väldigt få konstnärer kan leva på sin konst. Vilka lösningar ser du på det?

– Dels måste vi skapa grundläggande system som ska bära de ekonomiska

villkoren, till exempel genom att säkerställa att fungerande ersättningsavtal finns och att de följs. När det gäller MU-avtalet har vi kunnat konstatera att inte ens statliga institutioner följer reglerna till punkt och pricka, vilket är helt oacceptabelt.

Kan du tänka dig att ställa krav på att alla arrangörer som erhåller någon form av statliga bidrag ska tillämpa MU-avtalet och ersätta konstnärerna för deras arbetstid?

– Man kan tänka sig mycket, men min poäng är att när man har ett avtal ska det följas, men då kanske avtalet först måste förbättras och bli starkare.

Vilka andra möjligheter ser du för att förbättra konstnärers ekonomiska villkor?

– Vi behöver se över socialförsäkrings-

systemet och utveckla andra arbetsmarknadsverktyg för den typen av egenföretagare som konstnärer oftast är. Ett exempel är allianserna som finns på scenkonstområdet. Nu kan vi börja se hur de faller ut och om de kan utvidgas till bildkonstområdet.

Regeringens ambition är att bygga 700.000 nya bostäder fram till 2025. Med det nya miljonprogrammet har du verkligen chansen att göra avtryck som kulturminister genom att se till att alla dessa nya bostadsområden får offentlig konst, vilket också innebär massor av arbetstillfällen för konstnärer. Tänker du ta den chansen?

– Den offentliga konsten är viktig på så många plan. Det finns massor av studier som visar vilken positiv påverkan den har på människor och samhällen,

och det omvända – hur man kan montera ner miljöer totalt genom att inte ha någon offentlig konst. Det är också en viktig arbetsmarknad för konstnärer. Så ja, där finns ett område som jag vill utveckla. Samtidigt så gör vi redan nu mångmiljonsatsningar för att utöka den offentliga konsten, så jag tycker att det är tydligt att den här regeringen, till skillnad från den förra, satsar på den offentliga konsten.

Men satsningarna du pratar om gäller ju bostadsområden som redan finns. Riskerar man inte att halka efter igen om man inte också satsar när det byggs så mycket nytt?

– Jo. Därför behöver vi göra mer för att hänga med i byggboomen. Jag är i samtal med Mehmet Kaplan (bostadsminister) om vilken viktig roll kulturen och offentlig gestaltning har i bostadspolitik.

Tre fjärdedelar av de nya bostadsområdena beräknas byggas av privata aktörer som sällan använder någon slags enprocentsregel kring konstnärlig gestaltning. Inte heller alla statliga bolag bryr sig om att följa riktlinjerna. Vattenfalls nya kontor byggdes exempelvis helt utan konst. Kan man tänka sig att alla bolag som får statliga subventioner för att bygga måste tillämpa enprocentsregeln?

– Ja, jag kan tänka mig det. Och jag anser att statliga bolag bör gå i bräsch för konstnärlig utsmyckning och ha tydligare uppdrag att ge konsten större plats i sina verksamheter. Det är ett långsiktigt arbete som jag har framför mig att påverka de andra stadsråden i regeringen, inte minst näringsministern, kring hur vi styr våra statliga bolag.

Principen om armlängds avstånd diskuteras mer intensivt än någonsin. I många regioner verkar principen vara ur spel när politiker och tjänstemän blandar sig i konstens innehåll. Museiutredningen föreslog att principen om armlängds avstånd skrivs in i lagen. Ser du det som en möjlighet?

– Jag kan förstå varför utredaren gav det förslaget i det tidevarv vi lever i och där vi löpande ser övertramp, även

”Förändring kräver samarbete”

Alice Bah Kuhnke jagar sina statsrådskollegor för att göra politik av visioner.

om jag hade hoppats att vi inte måste införa regelverk för att styra upp det mest självklara. Men kanske är det dit vi har kommit. Det dyker ständigt upp nya fall där man finansierat ett offentligt verk och sedan liksom försöker ångra sig när det är på plats och man inte förstår eller gillar innehållet. Jag träffar kommun- och regionalpolitiker hela tiden och pratar om vikten av konstens frihet. Jag märker också att många är ovana vid att diskutera vikten av en myndighet mellan politiken och den konstnärliga verksamheten. Myndigheten är ju en säkerhetszon eftersom vi politiker inte ska syssla med myndighetsutövning. Därför är det viktigt, som museiutredningen också trycker på, att myndigheterna består av professionella tjänstemän som förstår uppdraget att stå mellan politiken och konstnärerna.

Konstvärlden är extremt homogen, framför allt vad gäller klass. Vad kan du göra åt det?

– Det där håller mig vaken på nätterna. Vad vi går miste om när, lite hårddraget, bara rika kan bli konstnärer. Mitt eget barn går på konstskola på söndagar, det kostar några tusen. Hon spelar piano, privat, tio tusen om året. Mina barn blir enormt stimulerade konstnärligt för att jag har god ekonomi och kan finansiera deras drömmar. Jag vill skapa samma förutsättningar för dem som inte lever i den verkligheten.

Och hur ska du göra det?

– Ja precis, det låter ju fint och visionärt men i mitt huvud omvandlas detta direkt till: Socialförsäkringar, arbetsmarknadspolitik. För allt det vi har pratat om handlar ju om att konst- och kulturpolitik går in i andra politiska områden och förändring kräver samarbete med andra departement. Jag jagar ständigt Annika Strandhäll (socialförsäkringsminister), Magdalena Andersson (finansminister) och Ylva Johansson (arbetsmarknadsminister). Jag vill gå från visioner om samhället till att faktiskt tala om hur detta ska gå till rent politiskt. Fy fasen vad vi har att göra.

Sofia Curman

En partienkät som bör ge kulturministern blodad tand

FRÅGA	S	MP	V	C	KD	L	M	SD
Ska svensk kulturpolitik följa principen att politiker beslutar om mål och storlek på anslagen men inte om konstnärligt innehåll (principen om armlängds avstånd)?	Ja. Kulturpolitikens uppgift är att garantera konstens och konstnärernas frihet, inte att styra konsten.	Ja.	Ja.	Ja.	Ja.	Ja.	Ja. Armbågslucka skall råda mellan politik och kultur.	Ja. Det bör vara den generella regeln, samtidigt som kvalitetsmål och uppfyllande av syften och mål måste kunna ställas.
Är ni beredda att villkora statliga medel till utställningsarrangörer med att MU-avtalet ska tillämpas och arbetstid ersättas?	Ja. Beroende på hur ett sådant villkor skulle vara utformat.	Kanske. Det är en svår balansgång eftersom statens medel också distribueras via samverkansmodellen.	Ja.	Ja.	Nej.	Kanske.	Ja.	Kanske. Ja, vi är beredda att se över frågan
Ska socialförsäkringssystemet även ge trygghet åt konstnärer med låga och oregelbundna inkomster?	Ja. Socialförsäkringarna behöver bli mera förutsägbara och mer rättssäkra. Regeringen avser återkomma med förslag.	Ja. Socialförsäkringssystemet ska fungera för alla. Miljöpartiet har därför drivit frågan om en gemensam sjuk och arbetslöshetsförsäkring som omfattar alla.	Ja.	Ja. Vi vill underlätta för frilansare och företagare inom alla kategorier.	Nej.	Ja.	Ja. Om trygghet avser att ge konstnärer möjlighet att under långa perioder leva på bidrag är svaret nej.	Kanske. Ja, det är rimligt att åtminstone se över en modell för det
Vill ni att staten antar ett direktiv för enprocentsregeln för konstnärlig gestaltning för statliga bolag, verk och myndigheter?	Ja. Den exakta utformningen får vi se över	Ja. Miljöpartiet har sedan länge drivit frågan om en plan för hur enprocentsrekommendation en bättre ska kunna efterlevas.	Ja.	Nej.	Ja. Enprocentsregeln är en viktig rekommendation. Men vi vill inte låsa oss fast vid en viss procentsats då den kan uppfattas också som ett tak för investeringar.	Ja. Som tumregel. Ej som lagstiftning.	Kanske. Enprocentmålet är ett trubbigt mätinstrument givet att stöd till kulturen också handlar om skattetryck, bildning och småföretagares villkor.	Nej.
Bör det finnas riktlinjer för konstnärliga gestaltningar i samband med de statliga stöden för att stimulera bostadsbyggnad?	Nej. Det finns för närvarande inga nya särskilda riktlinjer kopplade till dessa stöd.	Kanske. Den frågan behöver utredas	Ja.	Nej.	Kanske.	Nej. Vi vill inte ha byggsubventioner. Men gärna riktlinjer inom byggandet.	Ja. Boendeområden skall vara funktionella, moderna och trygga. Kulturen bidrar till allt detta.	Kanske.

Riksdagspartiernas kulturpolitiska talespersoner: Gunilla Carlsson (S), Niclas Malmberg (MP), Rossana Dinamarca (V), Per Lodenius (C), Roland Utbult (KD), Bengt Eliasson (L), Olof Lavesson (M), Aron Emilsson (SD).

ANALYS:
PONTUS BJÖRKMAN

Med kulturpolitisk ingenjörskonst kan Alice Bah Kuhnke få med sig riksdagspartierna på sin handlingsplan för bild- och formkonsten.

Partiernas svar i KRO/KIF:s nya kulturpolitiska enkät visar på positionsförflyttningar sedan valet 2014. Det finns nu flera områden där en engagerad kulturminister kan förändra spelplanen för konsten och landets konstnärer.

Kanske för första gången någonsin finns nu i riksdagen en blocköverskridande majoritet för ett statligt direktiv för enprocentsregeln för konstnärlig gestaltning. Enkätsvaren öppnar också för möjligheten att få till statligt stimulanspaket för kommuner, landsting och privata aktörer som gör enprocentsregeln just till en regel. Två väsensskilda partier, M och V, vill se riktlinjer för konstnärliga gestaltningar i samband med de statliga investeringsstöden till bostäder, och ytterligare tre partier - MP, KD och SD - skulle kunna tänka sig sådana.

Det finns även en blocköverskridande majoritet för att öka trycket på arrangörer att tillämpa MU-avtalet och säkerställa att konstnärer får betalt för sin arbetstid i samband med offentligt finansierade utställningar. Enkäten visar också att en majoritet i riksdagen är beredda att se över om visningsersättningen borde vara lika hög som bibliotekersättningen och att konstnärerna ska få förhandlingsrätt om visningsersättningen - på samma sätt som Författarfonden förhandlar om bibliotekersättningen.

Partienkäten borde ge kulturministern blodad tand. Politik handlar om kunskap och engagemang. Med kulturpolitisk ingenjörskonst och ett smittande jävlar anamma kan Alice Bah Kuhnke få med sig riksdagspartierna på en handlingsplan som väsentligt skulle kunna förbättra villkoren för bild- och formkonsten och konstnärerna.

Redan till hösten, när budgetpropositionen för 2017 läggs, vet vi om kulturministern valt att bli historisk genom att komma ut som den politiker som gjorde verklig skillnad för landets bild- och formkonstnärer.

Pontus Björkman
Politisk sekreterare KRO/KIF

TEXT SOFIA CURMAN
FOTO MARGARETA BLOOM SANDEBÄCK

Loulou Cherinet

Vägen in i svenskt konstliv gick via Etiopien. När hon började ställa ut hemma i Sverige var hon ovan vid hur publiken tolkade svarta kroppar. Konstnären har träffat en konstnär som drivs av hämnd och bejakar komplexitet.

I ett av dina verk från din tid på konsthögskolan i Addis Abeba, *Innat Etiopia*, ställer du samma tre frågor till 50 personer i Etiopien. Jag tänkte börja med att ställa just de tre frågorna till dig.

Var kommer du ifrån?

–Göteborg.

Hur länge har du varit här?

–Längre än jag kan minnas.

Vad tycker du om den här platsen?

–Mm (skrattar). Ja. Då är ju frågan vilken plats det är vi pratar om? Är det en plats inuti eller utanför min kropp? Vad består egentligen en plats av? Och om jag sedan ska säga vad jag tycker om platsen, då blir det ännu mer komplext. Jag kommer inte kunna tycka någonting om den här platsen utan att också tycka dess motsats. Älska och hata.

Vi har precis satt oss vid Loulou Cherinets köksbord i lägenheten på Lilla Essingen i Stockholm och påbörjat ett samtal som ska vara nästan hela eftermiddagen. Hon är inte lätt att intervjua. Inte

för att hon inte vill prata om sin konst eller sätta ord på sina tankar, tvärtom är hon otroligt välformulerad och verkar ha reflekterat över det mesta som rör vår samtid. Utan för att hon, som hon visar redan i svaret på de inledande frågorna, har föresatt sig att alltid bejaka komplexiteten i allt. **De som är med i din film ger däremot ganska enkla svar. »Jag kommer härifrån«, »jag har alltid varit här«, »jag kommer från min mammas livmoder«, »jag älskar Etiopien, hon är fin«. Varför är det sådan skillnad?**

–Det här verket är en undersökning av en specifik identitet vid en specifik tidpunkt i Etiopiens historia. Ett sjutton år långt inbördeskrig hade nyligen tagit slut, Etiopien hade isolerats. Att fråga en etiopier varifrån hon kommer var som att fråga hur liv uppstod på jorden eller be om ett inövat tal om nationens storhet. Det fanns en relation mellan nationen och jaget som fascinerade mig. Jag hade ju växt upp med att hela tiden svara på frågan ”var kommer du ifrån?” med, ”jag är född ▶

”Jag är intresserad av hur politik är. Hur det smakar och låter när staten materialiseras i våra kroppar, samtal, beteenden.”

► här”. Frågan avslöjar en politik. Idag skulle svaren vara annorlunda. Etiopien är en helt annan plats nu.

På vilket sätt?

– Sedan jag först flyttade till Addis Abeba för 20 år sedan har modernisering och naturalisering av global kapitalism gått väldigt snabbt med allt vad det innebär: etablering av internationella företag, subkulturer, internet, kulturutbyten, skattereformer och tigerekonomi. Addis Abeba har blivit en av de där platserna i periferin som alla vill besöka och upptäcka.

Vilka intervjuar du i din film?

– Alla möjliga. Gubbar på ett café, städerskan i

skolan, killen bakom köttdisken och folk jag träffade på vägen till skolan. Många av de som medverkade hade jag aldrig bytt ett ord med men de visste precis vem jag var.

Hur då?

– Gatan utspelar sig på ett annat sätt i Addis. Den går att läsa som en bok och den har ögon som läser dig. Eller som min pappa skulle säga, alla känner apan, apan känner ingen.

Loulou Cherinet började pendla mellan Etiopien och Sverige 2005 efter att först ha gått på Addis Ababa School of Fine Art & Design och sedan några år på Kungl.Konsthögskolan, Mejan, i

Stockholm. Tills för bara några år sedan hade hon vardagen på två ställen.

– Det finns subtila skillnader som gör tillvaron fundamentalt annorlunda. Jag minns till exempel hur tydligt det blev att integritet upprätthålls av en dold muskel när jag besökte Göteborg för första gången efter något år eller två i Addis. Jag gick på en spårvagn, något jag gjort i hela mitt liv, men fick en känsla av att gå rätt in i en vägg. När jag reser kommunalt i Addis, vilket är i minibussar, befinner jag mig i ett mentalt rum som är öppet och gemensamt. Inte så att man nödvändigt möts, tittar varandra i ögonen eller ens hälsar, men ändå, kroppen vet att den reser i ett gemensamt

mentalt rum. Jag kan inte förklara vad det var jag förväntade mig av människorna som åkte i den där spårvagnen med mig. Det var inget särskilt men ändå något väsentligt om hur vi blir främlingar för varandra.

Dina verk handlar ofta om det där. Hur saker tar form i kroppen – platser, politik, relationer.

– Ja, jag är intresserad av hur politik är. Hur det smakar och låter när staten materialiseras i våra kroppar, samtal, beteenden. Mitt pågående projekt *Big Data* började exempelvis med att jag just kunde läsa den senaste stora skatteregleringen i Etiopien på gatan. Det har funnits skatter förut, men framför allt en stor informell ekonomi som ►

▶ allt anpassades efter. Det fanns till exempel en snubbe i nästan varje kvarter som fungerade som en rörmokare. Han hade ingen firma, men han hade en skiftnyckel och en kontakt för rördelar. Han hängde på samma plats varje dag och väntade på jobb. Fysiska platser får speciell betydelse, och blir poetiska, i en sådan ekonomi. Bakom fotbollsstadion sitter advokaterna som fixar ett äktenskapsintyg. På Café Peacock sitter folk som äger grävskopor som de hyr ut. I en vägkorsning står bönder från Sululta med lamm att sälja.

När stora förändringar i ekonomi och infrastruktur sker så snabbt, blir det som utgör ett samhälle tydligt. Det är som att hålla kontrastmedel i en kropp, vissa organ framträder. I *Big Data* filmar jag med ett års mellanrum ett antal platser och byggnader i Addis som i mina ögon avslöjar politik på ett sätt som fascinerar mig.

Det var inte självklart att Loulou Cherinet skulle hamna i Etiopien. Hennes pappa kom därifrån, men hon hade aldrig besökt landet. Hon växte upp i Göteborg under 1970- och 80-talet och uppmanades ständigt att ”söka sina rötter”. Hennes identitet ansågs antingen vara problematisk, ”jag var ju varken det ena eller det andra”, eller full av potential eftersom hon antogs ha förenat två kulturer. Hon beskriver båda som lika förnedrande. När hon efter gymnasiet inte kom in på några konsthögskolor i Sverige bestämde hon sig för att lämna landet.

– Jag tyckte väldigt illa om Sverige. Jag kände inte att jag hörde hemma här. Jag växte upp i Örgryte, ett helvitt villaområde och längtade efter erfarenheter som speglade mina. Men jag vägrade uppfylla omgivningens förväntningar och undvek Etiopien in i det längsta.

I stället gav hon sig ut på något hon numera ser tillbaka på som ett slags bildningsresor. Hon reste till Wien, för att ”försöka förstå vad Europa är”, sedan köpte hon en budgetresa till Indonesien för att tillfredställa en impulsiv fascination för vulkaner. Där blev hon kvar i närmare två år och hade

sin första riktiga utställning i Jakarta. Därefter reste hon till Washington DC där hon för första gången kom i kontakt med svart kultur. Hon bodde och arbetade i ”Little Ethiopia” med diasporan. Det var med en vän från Washington DC som hon till slut reste till Etiopien.

– Jag hade fått med mig en lista på konstnärer i Addis och uppsökte dem allihop. Jag började tänka på att studera konst igen, stanna en längre period och förstå vad Etiopien var för plats i mig.

Konsthögskolan i Addis Abeba är en av de äldsta i Afrika. Haile Selassie skickade begåvade studenter att plugga utomlands för att sedan återvända och bidra till utvecklingen. Under Mengistutiden blev konsten som allt annat inspirerad av öst. Loulou Cherinets professorer hade förutom etiopisk utbildning skolats i Ryssland, Kuba och Östtyskland.

– Det var ganska mycket rysk akademi över skolan. När jag sedan sökte till Mejan avlogs min ansökan först, men så kom jag in som gäststudent i stället. Jag tror inte att de hade fattat att jag var svensk. De kände kanske inte igen frågeställningarna eller estetiken.

Hur var det att komma in i det svenska konstlivet?

– Det blev liksom inte riktigt mitt fokus för jag var redan ”inne” någon annanstans. Jag hade börjat ställa ut i Afrika och Europa som en ung och nyupptäckt etiopisk konstnär. Jag hade redan ett sammanhang, det var bara inte i Sverige. Jag sökte till Mejan för att jag visste att jag ville jobba med film och behövde lära mig att redigera. Jag behövde resurserna, men deltog inte fullt ut i utbildningen på samma sätt som de ordinarie eleverna. Jag betedde mig som en gäst, även då jag efter två år som gäststudent blev ordinarie.

Det första verket jag såg av Loulou Cherinet var *White Women*, en film som hon gjorde under Mejan-tiden. En kamera cirkulerar runt ett middagsbord där åtta svarta män delar sina erfarenheter och fantasier om kärleksrelationer med vita kvinnor. Berättelserna tycks vara totalt censurerade,

VERK
White Women,
2002.
Video, 52 min loop.

de är ofta grova, ofta fördomsfulla. Verket visades först på galleri Mejan och blev uppmärksammat, senare har det ställts ut över bokstavligen hela världen.

Vilka idéer finns bakom *White Women*?

– Ärligt talat var processen helt intuitiv och byggde på en dröm. Jag brukar säga att jag arbetar med det som Donald Rumsfeld glömde nämna; det man inte vet att man vet. Men idag vet jag att det handlade mycket om hämnd. Känslor kopplade till den debatt om ”utlänningar” som fanns då. Jag hade inte behövt lyssna på hur svensk politik lät på så många år och tvingades dyka ner i det när jag flyttade tillbaka till Sverige. Det väckte minnen i mig om hur jag hanterat rasism i min barndom. Att gå på gatan i Göteborg med min pappa och se en full svart man ligga utslagen på en parkbänk och känna en förgörande personlig skam. Hur jag internaliserat skammen och anpassat mig efter den. Att aldrig förlora sin värdighet, det var strategin. *White Women* handlade om att riskera min värdighet. Jag minns att jag hade ett citat av Bob Marley i huvudet ”What we really want is the right to be right and the right to be wrong”.

Vilka reaktioner fick du när du först visade verket?

– Jag var ju ganska ny tillbaka i Sverige och ovan vid hur publiken här tolkar svarta kroppar. Mellan den etiopiska och svenska publiken är det som om förförståelsen kring vitt och svart helt enkelt byter plats. Det handlar om makt, vem som stigmatiserar vem, vems röst som är norm och vilka historier som behöver vårdas. De vanligaste kommentarerna kom från vita kvinnor som bad mig göra en till film med deras historier om svarta män. Men den absolut vanligaste reaktionen var att ställa frågan du ställer nu: Hur har folk reagerat? Och jag tror att det säger något om hur filmen talar. Det är en film som utspelar sig i betraktaren och karaktäri-

serar betraktaren. Den enda dramatiska kurvan i filmen är den som betraktaren skapar i mötet med sig själv som uttolkande subjekt. Nästa vår har jag en separatutställning på Moderna Museet och ska visa *White Women* igen. Det blir intressant, jag tror att det kan landa i en helt annan diskussion, 17 år senare.

Jag har uppfattat att i svenska sammanhang tolkas din konst som att den är skapad för en svensk publik, för en svensk blick.

– Ja det händer. Ett exempel är fotoserien *White Man Series* som jag visade i Etiopien först. Där såg man den vita mannen i bilderna som ett offer för stigmatisering och utmynnade i en diskussion om behandlingen av ”ferenjjs” (västerlänningar). Då måste man komma ihåg att Etiopien inte har samma koloniala historia som till exempel Kenya eller Uganda. En vit kropp är inte samma historiska identitet i Addis som i Nairobi. I Sverige blev den självklara reaktionen att återkomma till ”allt vad vita har ställt till med i Afrika”. Man såg de svarta männen i bilderna som självklara offer och tolkade in en aktiv agenda i den vita mannen som i bilderna faktiskt bara sitter eller står och hänger. Är han en korrupt biståndsarbetare eller kanske en pedofil?

Vi går till den indiska restaurangen intill och över en sen lunch frågar jag vilken bild hon uppfattar att omvärlden har av henne som konstnär. Jag ställde samma fråga på telefon när vi bokade in intervjun, och hon verkar ha funderat, men inte kommit fram till något tydligt svar. Hon berättar hur hon i många internationella utställningssammanhang har varit del av en curators research om afrikansk samtidskonst. Att flera av hennes senaste utställningar i Sverige har curerats av utländska curatorer. Hennes ”hybrididentitet” har i perioder varit extra eftertraktad, hon har till ▶

”Jag hade börjat ställa ut i Afrika och Europa som en ung och nyupptäckt etiopisk konstnär.”

LOULOU CHERINET

OM SEENDE »Jag är intresserad av hur publiken rör blicken, hur seende är en aktiv handling – en muskel i rörelse. Det finns subtila sätt att förändra den uttolkande blicken genom att styra seendet. Den cirkulerande kameran i *White Women* är ett exempel. Eller som i dubbelprojektionerna *The Allegory of the Cock* där det är åtta meter mellan två närbilder. För mig är också betraktarens huvudrörelser en del av verket, som om de tittar på en tennis-match.«

VERK
The Allegory of the Cock, 2006.
Video, 12 min loop.
Installationsbild från Röda Sten
Konsthall, Göteborg.
Foto: Loulou Cherinet

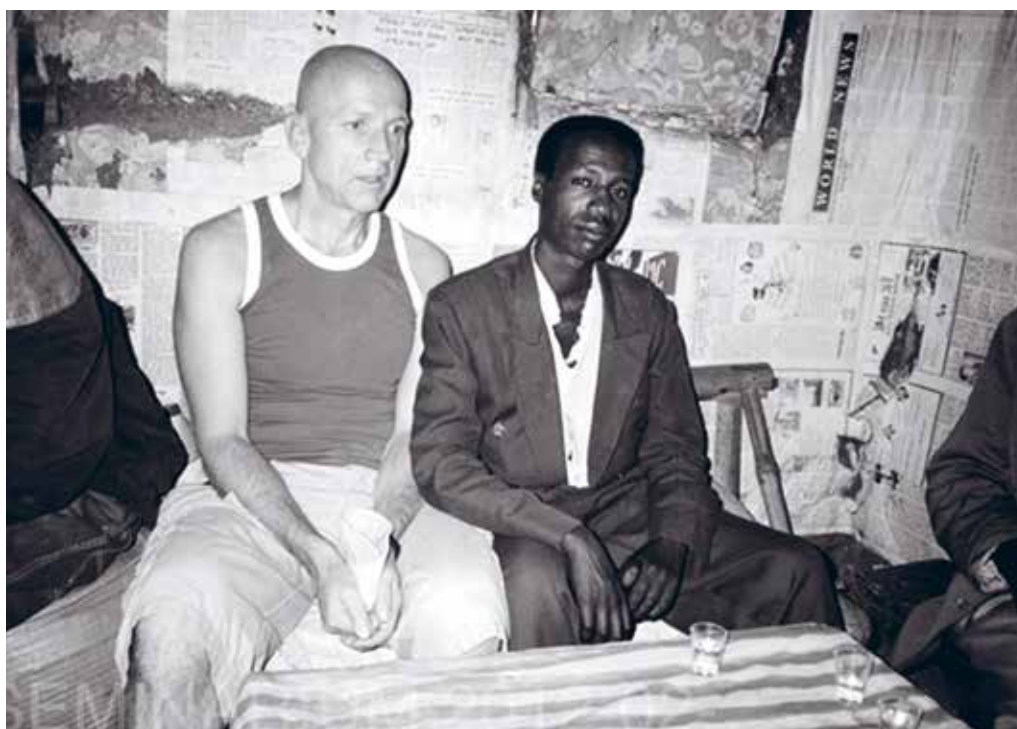

LOULOU CHERINET

VERK

White Man Series, 2001.
9 svartvita fotografier. 70 x 100 cm.

- ▶ exempel en hel samling inbjudningar och projektförslag från mångkultur-åren kring 2006, "ett världsmästerskap i floskler". Men hon har genom åren försökt att ta alla förslag på allvar, och ser nästan alltid både bra och dåliga saker i dem. *Africa Remix* är ett sådant komplext projekt, en utställning hon bjöds in till tillsammans med ett åttiotal andra konstnärer från 26 afrikanska länder där också diasporan deltog. Utställningen visades på flera platser i världen mellan 2004 och 2007, bland annat på Moderna Museet i Stockholm och hade en uttalad strategi att positionera konstnärerna och afrikansk samtidskonst på en internationell konstscen. Men att acceptera att representera afrikansk samtidskonst innebar också att ta på sig ett slags pedagogiskt uppdrag.
  - Jag trodde att det var helt överflödigt att sitta på seminarier runt om i

världen och berätta att Afrika inte är ett land och introducera idén att också Afrika bidrar till samtiden, men det visade sig vara absolut nödvändigt. Samtidigt fanns naturligtvis andra aspekter av afrikansk samtid och konst som kom bort och som kräver andra perspektiv, andra samtal. Utställningen formulerade en estetik och identitet som retade många. Men arvet efter *Africa Remix* är oöverskådligt. Allt ifrån vänskapsband och kärlekshistorier till individuella karriärer, kulturpolitiska beslut, internationella konstsamlingar och utbyten mellan konstnärsdrivna initiativ i Nairobi, Addis Abeba, Lagos, Luanda, Cape Town, Douala, Bamako, Kairo och Accra för att nämna några få.

Hämnd har du nämnt som en drivkraft. Vad mer?

- Makt! Jag har alltid strävat efter makt. Över mitt eget arbete, mina produktionsmedel och min tillvaro. Jag har

ORD I INTERVJUN

Makt: Loulou Cherinet tillträdde en professur på Konstfack hösten 2015. I pressmeddelandet berättade hon att hon ska jobba för att "överskrida det eurocentriska perspektiv som genomsyrar vår idag fiktivt internationaliserade konstscen".

Driva: Förut drev jag omkring i städer som Göteborg eller Addis, hade mina stamställen, nattvandrade. Nu är internet en sådan plats för mig där jag driver omkring i timmar. Med internet har parametrar kring tid och rum lösts upp. I min nästa film gör jag en jämförande studie av min kropp och mitt förstånd i analoga och digitala tillstånd.

Donald Rumsfeld: USA:s försvarsminister 2001-2006 som under en presskonferens i Pentagon 2002 förde ett numera berömt resonemang kring bristen på bevis som band Iraks regering till hantering av massförstörelsevapen: "Vi vet att det finns kända fakta. Det finns saker som vi vet att vi vet. Vi vet också att det finns det känt okända; det vill säga att vi vet att det finns vissa saker som vi inte vet. Men det finns också det okänt okända. Det vi inte vet att vi inte vet." Loulou Cherinet konst kretsar kring det han missade att nämna; det vi inte vet att vi vet.

till exempel aldrig velat vara beroende av konstvärldens ekonomi. Jag har valt att arbeta med annat vid sidan om. Det viktiga har varit

att få ägna mig åt konsten när och hur jag vill. Konstnärsrollen är ju inte homogen, man kan formge en åt sig själv. ●

CARAN D'ACHE
Genève

MÅLNINGSTÄVLING

VINN EN RESA FÖR TVÅ TILL CARAN D'ACHE HEMSTAD

Låt kreativiteten flöda i vår och skapa en målning på temat "Stadens ljus"

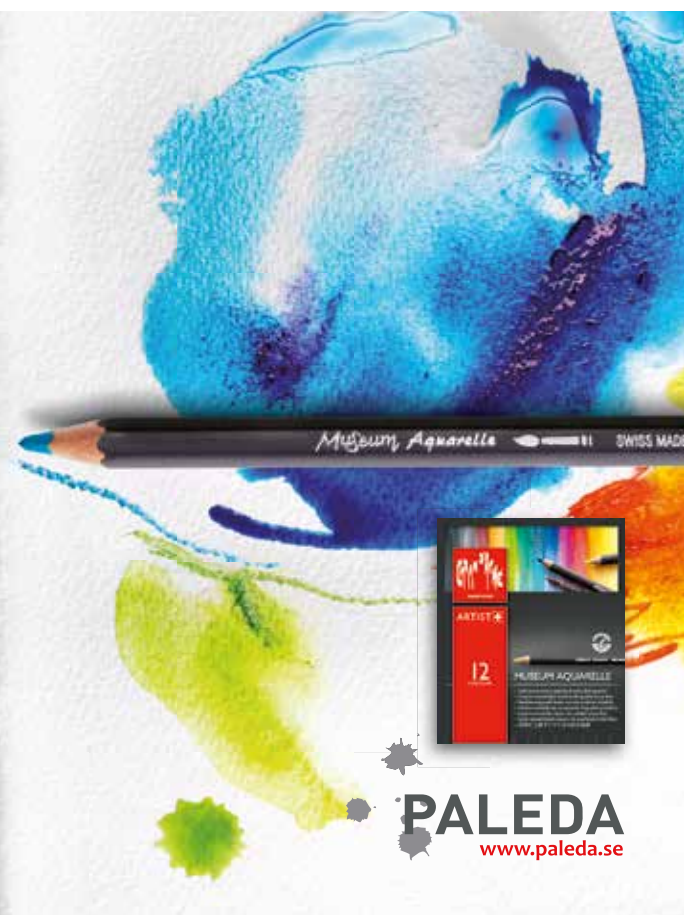
Använd dig av Caran d'Ache fantastiska akvarellpenna Museum Aquarelle

Bidraget laddar du upp på vår Facebooksida Facebook.com/PaledaAB senast den 13/6-16 Där hittar du också utförliga tävlingsregler

Se nedan butiker som har Museum Aquarelle Där kan du just nu även köpa ett set med 12st Caran d'Ache Museum till specialpris!

Hammarö Ramverkstad
Konstnärernas Centralköp
Kreatima
Liljas Konst & Ram
Ljungbergs Artist
Pen Store
Zinkvit

www.hammaroram.se
www.konstnarernas.se
www.kreatima.se
www.liljasinramning.se
www.ljungbergsartist.se
www.penstore.se
www.zinkvit.se

PALEDA
www.paleda.se

Förmodligen den bästa akrylfärgen i världen!

Finns på följande specialbutiker:

Arthouse Karlstad, Hööksgratan 20, 652 29 Karlstad, website: www.arthousekarlstad.se/Drewex AB, Slussgratan 10 B, 21130 Malmö, website: www.drewex.nu/Gredelin Konstnaershandel AB, Hospitalsgratan 16, 60227 Norrköping, website: www.gredelin.se/Hammarö Ramverkstad, Västra Takene 224, 66 391 Hammarö, website www.hammaroram.se/Konstnarernas Centralkop, Fiskargatan 1, 116 20 Stockholm, website: www.konstnarernas.se/Masters, S:t. Paulsgatan 14, 11846 Stockholm, phone: 0046-8-642 78 74/Matton Stockholm, Luntmakargatan 66, 10369 Stockholm, Matton Göteborg, Första Långgatan 26, Göteborg, Matton Malmö Stora Nygatan 24, Malmö, website: www.mattonbutiken.se/Nyborg Jägare AB, S:t Andreas väg 53, SE 263 57 Höganas, phone: 0046 704926007/

GOLDEN
ARTIST COLORS

TEXT SANNA SAMUELSSON
ILLUSTRATION PATRIK SVENSSON

Det vita havet

Vitt och medelklass. Homogeniteten på landets konsthögskolor är ett demokratiskt problem, och påverkar vilken konst som skapas där. KONSTNÄREN har pratat med studenter som ifrågasätter strukturerna. Men vad gör egentligen skolorna?

Jag minns en utställning med Tony Karlson på Galleri Bon. Mitt i rummet stod en strippstång. Den är en del av verket "Bitch Better Have my Money". En parafra på en låt med Rihanna. Och en reaktion mot den roll som Tony Karlsson upptäckt att han ofta tilldelas som queer

konstnär som blir rasifierad. Om han ska spela med i den rollen får de fan betala.

– Verket på Bon, samt majoriteten av mina arbetsprover till Konstfack utgick från en maktlek kring ägandet av det som en tenderar att bli reducerad till, som rasifierad, icke-vit och queer. Efter mitt arbete om min rasifierade kriminella pappa möttes jag av en helt annan öppenhet och entusiasm, fastän den presentationen kom från en väldigt medveten plats om vad ett sådant arbete gör, säger Tony Karlson.

Vi chattar. Verket på Bon fastnade i mig. Och i diskussioner med vänner som har sökt till konsthögskolorna har jag ofta kommit att tänka på det. De ställs ofta inför ett dilemma som personer som är arbetarklass/queer/blir rasifierad, som alla som tilldelas en "annan" identitet än normen. Ska de använda sig av det? Om de kommer in på utbildningen med hjälp av det, lämnar det inte en bitter eftersmak då? Tony Karlson går första året på Konstfack och menar att det är ett metaarbets-sätt som reducerar ens personliga komplexitet, samtidigt som det visar på samhällets enkla sätt att verifiera personer som blir rasifierade.

– Det är knäppt att det inte är förrän den vita institutionen ser att den andre är medveten om sin "andrefiering" som den blir relevant (intressant/tyglad?). För då är man överens om blicken på den? säger Karlson.

Vi är i efterdyningarna av den stora Makode Linde-debatten. Något som har stannat kvar i mig är intervjuerna där Makode Linde berättar om hur han sökte till Kungl. Konsthögskolan (KKH), Mej-an, sju gånger utan att komma in. När han sedan strök allt som inte hade med att han blir rasifierad att göra så kom han in direkt. Det måste vara där som en analys av Makode Lindes konst börjar. Den kontext som han beskriver i intervjuerna, hur dominerande vithetsnormen på konsthögskolorna verkligen är.

Tony Karlson kan se likheter mellan den taktik som Makode Linde berättat om, och hur han själv tvingats att ha en metablick på sig själv.

– Det är en fungerande formel för att ges en chans. Men den typen av metaperspektiv sker på andras bekostnad. Men är det på andra rasifierade eller förtryckarens bekostnad? säger Tony Karlson. ▶

När han sedan strök allt som inte bade med att han blir rasifierad att göra så kom han in direkt.

► Han tillägger att det heller inte är alla som kan använda det metaögat på sig själv. Det krävs nästan att man redan har en fot inne i den vita majoritetskulturen.

– Det är lättare att applicera det perspektivet på sig själv för en som inte levt i ett konstant förtryck utan som medelklass, oavsett om det är från en klassresa eller medfött, ”i princip vit” rasifierad som jag, säger Tony Karlson.

Vi är på Mejan. Det räcker med att se sig runt på skolan, för att inse att det är en i stort sett vit utbildning, menar Ehab Aljaby som går andra året. Nästan samtliga anställda på skolan är vita. Det syns även på hur man lär ut konst. Skolan skulle behöva höja medvetenheten kring detta,

och istället för att spegla strukturerna i samhället, försöka motverka dem. De studenter som blir rasifierade borde uppmuntras att ta en aktiv roll i att förändra skolan, menar han.

– Institutionen kan inte bara välja bort sin vithet, utan behöver arbeta och utvecklas för att ändra på det. De behöver förstå att alla inte har samma möjlighet att använda de verktyg som de erbjuder direkt. Och att alla kanske inte heller vill uttrycka sig på samma sätt, säger Ehab Aljaby.

Strukturerna på skolan påverkar vilken konst som produceras där. När personer som blir rasifierade eller tillhör en minoritet använder sig av det i sin konst, där de behandlar hur de befinner sig i en vit struktur, så får konsten en politisk dimension. Inget konstigt med det, men hur tas det emot i utbildningen? Generellt ser Ehab Aljaby en tendens att en sådan konst reduceras till sin politiska dimension, snarare än att man ser flera

nivåer av det konstnärliga uttrycket. Det blir sällan en diskussion kring estetik eller gestaltning i kritiken. Ehab Aljaby beskriver hur bemötandet ofta går åt antingen det ena hållet, att personer som blir rasifierade självklart förväntas arbeta med sin identitet och med politiska teman. Eller så händer det motsatta, att de verken inte tas på allvar, och studenterna uppmuntras att arbeta med andra, ”neutrala” teman istället.

– Det blir en fälla. Genom båda de positionerna så blir studenterna förminsade, säger Ehab Aljaby.

Tillbaka på Konstfack. Det görs försök att störa det vita havet, att vända den vita blicken, att vägra den. I början av 2015 arrangerades utställningen *Ministeriet för Avkolonisering presenterar: De Sköna Konsterna, om mellanförskap, rasism, och vithet* på Konstfack av Mi Tjio, Sara Collier, Alex Rodalleg, Cecilia Hei Mee Flumé och Gloria Hao. Utställningen beskrevs som en okkupation av det Vita havet, en ordlek med namnet på Konstfacks utställningsyta. Inbjudan föreställde en gul och blå elefant. En referens till ”elefanten i rummet”, och till den tigande svenska tigern.

– Det syftar på att man inte ser sitt eget privilegium som en vit person. Man ser sig som vettig, kunnig och normkritisk. Många konstfackselever som jag träffade har bra koll, men det finns en stor blindhet kring rasism, säger Mi Tjio.

Utställningen visade endast konstnärer som blir rasifierade, och verken handlade om frågor som rasism, förtryck, feminism och adoption. Den arbetade emot den vita blicken, genom att inte anpassa utställningen efter den. Utställningen förutsatte en förförståelse. Att det finns vissa erfarenheter som minoriteter delar.

– Vi försökte även via sociala medier bjuda in utomstående människor och samla en större grupp rasifierade i Konstfacks vita rum för att skapa en känsla av övertagande, välkomnande och gemenskap. Att det här är en plats som kan vara trygg. Att den är tillägnad först och främst oss som blir rasifierade, säger Mi Tjio.

Tjio nämner att det under hennes år på Konstfack gick en föreläsningsserie om rasism. Föreläsare var bland annat antirasistiska forskarna och aktivisterna Tobias Hübinette och Victoria Kawesa. Så har även skett på Kungl. Konsthögskolan, där föreläsningen med Angela Davis uppmärksammades förra året. Skolan, som lyckats få dit en av de mest kända amerikanska aktivisterna

”Många konstfackselever som jag träffade har bra koll, men det finns en stor blindhet kring rasism”

Mi Tjio, konstnär.

mot systematisk rasism, verkade inte förberedda på att även besökare utifrån skolan skulle vara intresserade; att aktivister skulle komma dit, personer som kanske aldrig satt sin fot på skolan tidigare. Valerie Kyeyune Backström skrev i sin text ”Det är lätt att älska svarta på en scen” i Expressen att ”Men mest blev det tydligt, hur allt detta bara är en del i skolans försök att bygga ett positivt varumärke, utan att på något sätt göra en verklig förändring. (...) Davis används för att osynliggöra hur ras verkar och händer här, i Sverige: här, på KKH.” (Expressen 9 september 2015).

Vithetsnormen dominerar vid intagningen till konsthögskolorna. Det är inte bara problematiskt för utbildningarna, utan för att de även blir gatekeepers för en vit konstvärld, där tillgång till stöd och utställningsmöjligheter ofta beror på att man har gått en högre utbildning.

Rapporten ”Konstvärlden är fylld av koloniala föreställningar, strukturell diskriminering och klassförtryck” som producerats av Stockholmskolan för Konstfrämjandet utforskar hur unga som kommer från socioekonomiskt utsatta områden förhåller sig till det etablerade konstfältet. Den homogenitet som finns i konstvärlden är ett demokratiskt problem menar de. Särskilt med tanke på de offentliga medel som går till konstprojekt, och hur dyra konstutbildningar är för det offentliga. Studenter med utlandsfödda föräldrar är få på konsthögskolorna. Utöver det domineras de av personer som har medel- och överklassbakgrund. ►

”Jag tycker att mångfald borde vara en del av rekryteringsprocessen av både administration och professorer”

Donatella Bernardi, professor KKH.

- Det hänger allt oftare ihop i Sverige i dag. Rapporten tar upp Socialstyrelsens Social rapport från 2010, som slår fast att det finns en klar koppling mellan etnisk och ekonomisk segregation i de större städerna. Desto fler som bor i ett område som har ursprung i Sydöstra Europa, Asien, Afrika eller Latinamerika, desto större risk att området har hög fattigdom.

Men det är inte bara de högre utbildningarna som behöver jobba på sin intagning. Även de förberedande konstutbildningarna lider av samma problem. Jag pratar med Emma Dominguez och Erik Annerborn som har jobbat med rapporten. De driver den kvällskurs som Stockholmsskolan framförallt är, där unga från socioekonomiskt utsatta områden får titta på och prata om konst. Projektet har pågått i två år. Stockholmsskolan menar att konstbegreppet måste vidgas. Det finns många ungdomar som är intresserade av att uttrycka sig konstnärligt. Men det är bara vissa former av konstnärligt utövande som anses fina nog för att ge en inträde till de högre utbildningarna

–Samtidskonsten innehåller egentligen alla uttrycken. Man kan inte skylla på att vissa formmässiga kvaliteter skulle utesluta något från konsten. Det är flytande i dag. Det är uppenbart att det handlar om makt. Viss poesi kan vara inne på konsthallen, annan kan inte vara det, säger Erik Annerborn.

Stockholmsskolans angripande av problemen är pragmatiskt. Det handlar om strukturell rasism och exkluderande av personer från socioekonomiskt utsatta områden. Det är så mycket information som inte förmedlas till unga som inte kommer från en kulturell medelklass. Många känner inte ens till skolor som Konstfack och Kungl. Konsthögskolan. Och för att kunna bli antagen till en högre utbildning inom fri konst så krävs det nästan att man har gått en förberedande konstskola.

Ett krav som inte är uttalat, men som underlättar stort. Men vilka vet det?

–För att komma in måste du först avkoda systemet för hur man söker till en konsthögskola. Hur ska jag lägga upp arbetsproverna, hur ska jag skriva, vad är det för typ av konst som de vill ha? Mycket sådana kunskaper inhämtas på de förberedande konstskolorna. Om du är en person som inte haft möjlighet eller råd att söka till en sådan konsthögskola så är det väldigt svårt, säger Emma Dominguez.

I rapporten skriver Stockholmsskolan att konsthögskolornas vilja och krav att nå ut till en bredare målgrupp delvis faller på de förberedande konstskolornas misslyckande med att nå ut. ”Vi har uppfattat i samtal med konsthögskolorna att de efterfrågar förberedande utbildningar som bättre motsvarar nutidens krav på kritiskt tänkande och en uppdaterad syn på konst.”

Stockholmsskolan har en plan. De ska precis starta kvällskursen Stockholmsskolan Deluxe, där fokus blir ungdomars egna konstnärsskap. Det blir en motivering på vägen mot att söka en högre konstutbildning. Till skillnad från de förberedande konstskolorna ska en bakgrund utanför majoritetssamhället ses som en särskild kompetens. Fokus ligger på konst som vill förändra samhället. Kursen leds av Erik Annerborn och Yolanda Bohm som är estradpoet och aktivist.

Förhoppningen är att någon gång kunna starta en förberedande konstkurs på heltid, motsvarande exempelvis Nyckelviksskolan eller Gerlesborgsskolan som finns i dag, som fokuserar på konsthantverk och måleri.

Alla högre konstnärliga utbildningar är skyldiga att arbeta aktivt för en breddad rekrytering, enligt högskolelagen. I den mån Konstfack och KKH har påbörjat ett arbete för att minska homogeniteten på utbildningarna, så verkar det inte ha fått något större genomslag, tolkat utifrån vad deras studenter vittnar om. 2014 gjorde Sveriges Radio en kartläggning hos de konstnärliga utbildningarna om hur de arbetar med frågor om rasism och homogenitet, liksom Konstgrupp Almedalen gjorde 2015. Det var där tydligt att Konstfacks Maria Lantz och KKH:s Marta Kuzma var de rektorer som hade mest konkreta saker att säga om hur de tänker på och arbetar

med de frågorna. Konstfack arbetar särskilt med arbetsgrupper och olika samarbetsprojekt för att locka andra till utbildningarna, där bland annat Stockholmsskolan nämns. De andra konstnärliga utbildningarna är klart sämre på det.

Jag mejlar med Donatella Bernardi som är professor på KKH och frågar om rasism och vithetsnormer diskuteras bland de anställda på skolan. Det diskuteras, menar hon, men med försiktighet eftersom det är viktigt att inte reducera studenter till sin bakgrund. Hon skriver vidare att KKH inte har någon positiv särbehandlingspolicy i intagningen. Så medvetenheten och ansvarstagandet som finns på skolan ligger hos individer. Men hon tycker att skolan har ett ansvar att öppet diskutera mångfaldsfrågor, liksom att välkomna kritik och förslag från studenterna.

– Och jag tycker att mångfald borde vara en del av rekryteringsprocessen av både administration

och professorer, tillägger Donatella Bernardi.

Breddad rekrytering kan inte vara målet, utan ett verktyg för att förändra konstvärlden. Det är viktigt att utbildningarna även arbetar för att motverka den rasism och vithetsnorm som genomsyrar institutionerna. Att de erkänner att den finns, och tar itu med det. Att de studenter som blir rasifierade, ”de tar in två av oss varje år”, som en student ironiskt påpekade, ska kunna gå där och skapa konst. Inte behöva lägga sin tid på att hantera systemet som de hamnat i. Fokus hamnar alltför ofta på individnivå. Men problemen ligger inte hos dem som exkluderas och sedan höjer rösterna för att påpeka detta. Det är institutionen som måste förändras inifrån. Det kommer inte att vara en enkel uppgift. Det sitter i väggarna. Väggarna som en metafor för en systematisk rasism, som sträcker sig genom alla väggar, genom hela samhället. ●

konsthallenlokstallet.se

Konstvärlden i rutan

Till sin nya film *The Square* har regissören Ruben Östlund låtit verkliga konsthallschefer och konstnärer provfilma för rollerna som sig själva.

Hur fick du uppslaget till *The Square*, eller *Rutan*?

– Det var redan 2011, när jag arbetade med långfilmen *Play*, som baserades på en serie händelser där unga pojkar rånade andra unga pojkar i centrala Göteborg. De utsatta pojkarna hade svårt att be vuxna i närheten om hjälp, och de vuxna ingrep inte heller självmant. *Rutan* är en påbudsplats, ungefär som ett övergångsställe, där den som ställer sig kan förvänta sig att få hjälp.

Vilken roll har *Rutan* i filmen?

– Den är ett verk som konstnären, som ska ställa ut, har gjort.

Vad tycker du om bilden av konstnärer, generellt, i spelfilm?

– Finns det någon yrkesgrupp som är mer klichémässigt skildrad? Det är oftast totalt världsfrånvänt. Det känns kul att göra en film om konstvärlden på det sättet. Jag tittar mycket på artist talks. Där sitter fyra personer i en panel. Jag älskar att se hur de förhåller sig till varandra. Vad de säger handlar tydligt om att positionera sig. Jag roas också av den corporate bullshit som konstvärlden är full av.

Har du något exempel?

– Jag har ett som jag använder i provfilmningen. När jag träffar tilltänkta konsthallschefer läser jag högt ur en text om "Exhibition/Non-Exhibition" [en presentation Akademin Valand genomförde på 2015 års Venedigbien-

"Finns det någon yrkesgrupp som är mer klichémässigt skildrad?"

nal, reds anm]. Är du med nu?: "Can we think through the possibility of The Non-Exhibition, not as a simple refusal or blank negation of The Exhibition, but rather as a means of re-considering the dynamics of the exhibitable..." – det fortsätter. Och så frågar jag: Vad menar du med det här? Jag har väldigt kul! Vad får de som provspelar för konsthallschefen mer svara på?

– I filmen ska det vara en chef för en privat konsthall, så de får prata om vad det innebär kontra att jobba för en offentlig institution. Ofta säger de att de är mycket friare. Då frågar jag hur det i så fall kommer sig att de har tackat nej till Lars Vilks Muhammed-teckningar, något som ju Daniel Birnbaum gjorde å Moderna Museets vägnar. Jag gillar en fälla helt enkelt. De får också försvara en utställning de har haft, "Speglar och högar med grus", av den fiktive konstnären Gioni. Hur kommer det sig att ni ställde ut Gioni, när en av era styrelsemedlemmar hör till Gionis största

samlare, frågar jag. En utställning ökar ju värdet på hans verk.

Och vad får konstnärerna för uppgift?

– De ska försvara *Rutan*. Genom att låta verksamma konstnärer provfilma får jag reda på vilka begrepp som gäller. "Men det är ju naivt!", går jag på. När jag castar är jag mån om att det ska vara så lugnt och tryggt som möjligt, så att man kan vara sig själv. Men som konstnär är man ofta van att spela en offentlig roll av sig själv.

Finns det något som återkommer utseendemässigt?

– Nu har vi ju träffat ett visst urval av konstnärer. Ofta klär de sig smakfullt, med någon liten detalj. Är det yngre kvinnor är det väldigt vanligt med glasögon med färgade bågar.

Man tänker ju annars att konstnärer skulle kunna flumma ut, det är en grupp som har samhällets godkännande, för att inte säga förväntning på sig, att göra det.

– Det är frågan om det fortfarande är så. Det är samma sak med skådespelare. Söp man sig full och slog någon på käften för 20 år var det en statusmarkör, något som visade att man var en skådis. Om man var man, vill säga. I dag upplever jag det som att alla sköter sitt varumärke bättre, på ett individuellt plan.

Men inte nödvändigtvis bättre för hela gruppen?

– Nej.

Jenny Damberg

Ruben Östlund

är en av Sveriges mest framstående filmregissörer. Senaste filmen *Turist* belönades med sex guldbaggar och Un Certain Regard vid filmfestivalen i Cannes. *Rutan*: Är en fysisk plats där den som ställer sig kan förvänta sig hjälp från omgivningen. Verket genomfördes av Ruben Östlund och filmproducenten Kalle Boman på småländska Vandalorum våren 2015. En permanent ruta installerades även på Flanaden i centrala Värnamo. Inspelningen av filmen startar i juni 2016.

VAD ÄR EN KONSTNÄR?

Utställningen Konstnären ser Rebecka Thor en samhällskommentator med en säregen röst.

I Mladen Stilinovičs fotografiserie *Artist at Work* (1978) avbildas konstnären liggandes i en säng. I olika ställningar och med omväxlande öppna och slutna ögon utförs den samtida konstnärens arbete. Verket är en uppenbar referens till den konceptuella konstnärens process, där verkets centrala delar kan skapas i och av tanken. Posen är inte framför staffliet och konsten som blir till är inte en målning.

Frågan om vad konstnärens arbete är följer på titelns undran: vad är en konstnär? Om vi nu tar denna fråga på allvar så kan kanske svaret återfinnas i den konstnärliga praktiken och i verken samt i konstnärens roll i samhället. Detta innebär att röra sig bortom distinktioner av vad som räknas som konst och vem som är konstnär (som Joseph Beuys idé om att alla är konstnärer).

I Nationalmuseums tillfälliga lokaler på Konstakademien i Stockholm visas under våren utställningen *Konstnären*, ett samarbete mellan Nationalmuseum och Moderna Museet som består främst av verk ur de båda samlingarna (utställningen kommer även visas på Moderna i Malmö). Utställningen är strukturerad tematiskt och spänner

över en stor tidsrymd med verk från 1500-talet till 2015. Curatorernas utgångspunkt är vad det innebär att vara konstnär – om roller, ideal och myter. Genomgående är det många självporträtt och verk som arbetar med det egna konstnärssubjektet, det vill säga hur konstnären framställt sig själv och relaterat sin konst till sitt liv.

Via de historiska målningarna till de samtida bidragen framträder en konstnär som är en del av sin tid, men med en vilja och förmåga att gestalta utsnitt ur denna tid på ett eller annat sätt – i allt från ett klassiskt porträtt, till en ready made eller vidare till datum-stämplade ark som synliggör processen att få ett europeiskt uppehållstillstånd (Meriç Algün Ringborg *Att bli Europeé*). Konstnären som en slags samhällskommentator, men med en säregen röst, är ett brott mot den traditionella mytologiserande synen på det ensamma konstnärsgeniet. Konstnären agerar och reagerar på sin samtid genom att finna eller avsäga sig kontakt med dess brännpunkter. Konstnärnsrollen är dock multipel och svårdefinierbar liksom de konstnärliga uttrycken.

En av de samtida konstnärerna i

utställningen är Runo Lagomarsino vars videoverk *Como si fuera piedra la arena/As if the stones were sand* (2015) visar hur konstnären sprider ut sand från en grekisk strand bredvid de antika skulpturerna på Glyptoteket i Köpenhamn. Stenen och sanden har gjort samma resa om än i olika tider och med olika betydelser. Skulpturer-nas geografiska och politiska förflyttning sätter en historisk kolonialistisk rörelse i rampljuset. Materialens möte är en återforening i någon mening och konstnären är den som möjliggör detta. Konstnärens roll är här kritikerns och historikerns men också åminnelsens och sorgesångens.

Fia-Stina Sandlund har i sin installation *Konstnärsklubben* (2002-2014) intervjuat klubbens medlemmar om vad de tycker om att kvinnliga konstnärer inte får bli medlemmar. Senast häromåret gjordes en omröstning, där en övervägande majoritet var emot att öppna upp klubben för kvinnor. Verket påminner om att en otidsenlig konstnärnsroll fortfarande odlas bakom stängda dörrar understödd av både ekonomiska och symboliska krafter. Samtidigt representerar Sandlund en annan konstnärlig position som ställs i kontrast till detta. Hon är en del av en feministisk och aktivistisk tradition där ett ifrågasättande och synliggörande av makt är centralt, både som konstnärligt tema och som metod.

Feministiska strategier har också används historiskt för att utmana konstnärnsrollen, som till exempel Jeanna Baucks målning *Den danska konstnären Bertha Wegmann målade ett porträtt* från 1870, där kollegan framställs med

ryggen vänd mot betraktaren, djupt inbegripen i sitt arbete. Eller motsatt rörelse där Bertha Wegmann porträtterar Bauck med en bok i handen som positionerar henne som intellektuell i verket *Konstnären Jeanna Bauck* (1881). I dessa två målningar tar kvinnor plats som konstnärer i flera meningar och utmanar vem som avbildas och hur.

Konstnärer har genom historien ofta vänt sig mot, och använt sig av, den egna rollen som ett sätt att närma sig större samhällsfrågor. Positionen som konstnär används då som en spegel vars reflektion kan fungera som en slags kommentar om till exempel patriarkala strukturer i samhället. När det ifrågasättandet är lyckat så kan både konstnärnsrollen och det politiska tillståndet utmanas. De senaste årens intensiva (och ofta tröttsamma) debatt i dagsmedia om konstens roll i samhället visar på motsatsen. Verk av konstnärer som Anna Odell, Makode Linde och Lars Vilks har väckt anstöt och sedan behandlats i olika infekterade inlagor om yttrandefrihet, intention och besökarens upplevelse. Bortom detta finns lite utrymme för att diskutera konstens, eller konstnärens, roll i samhället i stort. Konstens förmåga att formulera politiska skärningspunkter med andra medel och uttryck hamnar i skymundan och kvar blir bara spektaklet. Konstnären reduceras till provokatör, vilket varken är produktivt eller särskilt intressant. Då är Mladen Stilinovičs sängliggande och kontemplerande konstnär kanske att föredra.

Rebecka Thor är skribent och doktorand i estetik på Södertörns högskola.

O V A N
BERTHA WEGMANN,
Konstnären Jeanna Bauck, 1881.
Foto: Nationalmuseum.

JEANNA BAUCK,
Den danska konstnären Bertha Wegmann målade ett porträtt, 1870-talet. Foto: Erik Cornelius/Nationalmuseum.

U N D E R
MLADEN STILINOVIC,
Artist at Work, 1978.
8 fotografier, 30 x 40 cm.

... söka ett gestaltningsuppdrag

Mikael Adsenius, tidigare chef för Statens Konstråd, har lång erfarenhet av att hitta rätt konstnärer till gestaltningsuppdrag. Här delar han med sig av sina bästa tips för att nå framgång i en upphandling.

Rätt erfarenhet?

Sök bara uppdrag där du har en rimlig chans att vinna. Vilken typ av upphandling handlar det om och vad efterfrågas av beställaren? Tänk igenom om din erfarenhet och ditt konstnärskap överensstämmer med de krav som ställs i upphandlingen. Beställare ser, i de allra flesta fall, "rätt" erfarenhet som avgörande i processen, därför kan man inte rekommendera någon som saknar relevant erfarenhet att ändå söka för att det verkar vara ett spännande uppdrag.

Formulera dig!

Formulera dig väl när du beskriver ditt konstnärskap, Slarviga ansökningar har sällan framgång. Språk och genomtänkta formuleringar är viktigt! Skriv inte för formellt, våga vara personlig och ha en öppen och positiv ton i texten. Till viss del får du acceptera att "sälja dig själv". Ett bra sammansatt cv och en öppen, positiv ton i texten är att rekommendera.

Är dina bilder bra?

Om bilder på referensprojekt skall bifogas se till att dessa håller hög kvalitet och verkligen visar det som efterfrågas. Det slarvas ofta med bildkvaliteten i ansökningarna. Ta hjälp av en bra fotograf för dokumentation av dina verk. Att betala för formgivning av ansökan är däremot överkurs.

Stressa inte!

Se till att ha gott om tid - håll dig uppdaterad. Man ska inte rafsas ihop en ansökan. Ofta kan det bli så om man ser utlysningen sent och ansökningstiden är på väg att gå ut. En allmän rekommendation är därför att man med jämna mellanrum söker igenom de fora där utlysningarna ligger ute så att man kan undvika tidsbrist.

Håll koll!

KRO/KIF:s medlemsida på kro.se, konstpool.se och opic.com.

Föreläsningar i maj:

KRO/KIF arrangerar föreläsningar på temat »Konsten att söka ett uppdrag«
Vi går igenom processen fram till en färdig ansökan och ger handfasta tips.

Preliminära tider:
Akademin Valand, 2 maj kl 13-15
Halmstad konstmuseum, 10 maj kl 13-15
Konstfack Stockholm, 11 maj kl 13-15
Konstitutet i Malmö,

17 maj kl 13-15
Kalmar och Umeå,
datum och tider ej klart.

Läs mer och anmäl dig här på kro.se/kursanmalan.

Gestaltningsuppdrag

Region Jönköpings län

Just nu förbereder vi flera spännande gestaltningsuppdrag inom vår verksamhet.

Mer information om projekten och ansökningstider finns på www.rjl.se/gestaltningsuppdrag

Konsttävling Göteborg

Skanska bjuder in konstnärer och konststudenter till ett gestaltningsuppdrag i det nya bostadsområdet Örgryte Torp i Göteborg.

Första pris

50 000:-

Andra pris 20 000:- Genomförandekostnad 250 000:-
Anmäl dig senast 20 maj 2016.
Eventuell vinstskatt betalas av vinnaren.

Mer information och anmälan hittar du på skanska.se/konsttavling eller kontakta Sarah North på tavlingnyahem@skanska.se

Forma historien i sommar!

Teori och praktik kring en samtida historisk konst.

Föreläsningar och workshop 27 juni-1 juli. På Öland. Riktad till verksamma konstnärer och ambitiösa amatörer.

Nu skrivs historia. Kan konsten lägga något till bilden? Historiska exempel och samtida experiment. Vi betraktar konstens roll i historieskrivningen. Och prövar den i nuet. I konstens rum och det offentliga. Föreläsningar och konstnärlig praktik.

Kursansvariga: Martin Schibli och Jörgen Platzer

Sista anmälningsdag 16 maj.

Kursupplägg, kostnader och anmälan finns under sommarkurser på <http://olandsfolkhogskola.se>

Ölands Folkhögskola

Foto: Emilia B. Jiménez/Söderberg Agentur

Nu kan du försäkra dig och din konst för endast 186 kr/månad

Priset gäller om du tecknar KRO/KIF:s Konstnärnsförsäkring utifrån det grundbelopp som ingår i försäkringen. Om du har dyrbar egendom kan du höja försäkringsbeloppet.

Kontakta oss idag så hjälper vi dig!
Telefon 08-440 54 40 - www.gefvert.se

Gefvert

KRÖNIKA

Frågan om konstens nytta är konstnärernas dilemma

Nyligen skrev vi en debattartikel med syfte att få fler kommuner att anta enprocentsregeln som publicerades i tidningar över hela landet. Vi fick positiv respons för vårt initiativ, men också en del kritik som menade att vi tappat bort konstens egenvärde. Det har gett mig anledning att än en gång fundera över hur vi i KRO/KIF:s namn ska och bör agera när vi argumenterar för ersättningar och uppdrag åt konstnärer.

Kan vi tala om konstens mätbara effekter utan att förlora konstens egenvärde och konstnärens autonomi? Länges har jag tyckt att svaret på frågan var rätt så enkel. Mät på, sa jag, ni som behöver siffror och mätbara resultat för att våga ta beslut om att satsa på konsten. Visa statistiken som talar om konstens och kulturens grundläggande betydelse i samhället! Men glöm aldrig att förutsättningen för att uppnå dessa mätbara effekter ligger i konstens egenvärde, att konsten finns och produceras i egen sak av en självständig konstnär. Jag gladdes åt siffror från Akvarellmuseet i Göteborg som visade att varje krona till konst gav 20 tillbaka. Så säker var och är jag än idag på att konstens egenvärde är förutsättningen för att dessa mätbara värden ska uppstå. Men, den konstnärliga processen är känslig och konstnärens självständighet till uppdrag och uppdragsgivare är viktig.

Här finns ett dilemma: Om vi vill att det konstnärliga arbetet ska ersättas så måste någon person, med privata eller offentliga

medel att styra över, ta ett beslut att lägga dessa resurser på konst. Egentligen borde vi inte behöva bevisa någonting när det gäller att satsa offentliga medel på konst. Politikerernas mål beskriver redan konstens egenvärde och hur viktigt det är med en fri och självständig konstnärlig verksamhet för invånarnas kulturella välfärd. I praktiken ser vi dock stor kunskapsbrist hos beslutande politiker, och att de behöver statistik och mätbara effekter för att våga fatta rätt beslut.

Konstens värde och egenvärde har det både skrivits och pratats mycket om, det är ett intressant men svårfångat ämne. Många av oss kan ändå instämma i att oberoende av om konsten provocerar eller erbjuder skönhetsupplevelse så tillför den en dimension som samhället behöver. Konstnärerna behövs. Att översätta konstnärens arbeten i satsade kronor och ören, det är inte alltid enkelt, men en viktig uppgift för oss i KRO/KIF.

Katarina Jönsson Norling,
Konstnär och riksordförande KRO/KIF

✦ Att allt fler kommuner och regioner antar enprocentsregeln för konstnärlig gestaltning.

✦ Att staten ännu inte har ett direktiv för hur och när enprocentsregeln ska tillämpas av statliga myndigheter, verk och bolag.

JURISTEN SVARAR

Inför deklarationen

0, 12 eller 25 %? Vilken moms det är som gäller för försäljning av konst? Det här är en vanligt förekommande fråga, och lockande som det kan vara att snabbt svara med hänvisning till skatteverkets regler om de olika momssatserna så döljer det sig ofta en lite mer komplex problematik bakom denna fråga.

Enskilda konstnärer kan ha fått en engångssumma insatt på sitt konto från ett galleri med meddelande som "Tack för trevligt samarbete, här är din del av intäkterna från försäljningen!" Frågan om hur detta skall föras in i deklarationen är inte alltid så självklar. Anledningen till detta är att redovisningen av köpeskillingen är avhängig den överenskommelse som finns mellan gallerist och konstnär avseende i vems namn konsten säljs. Med andra ord: hur transaktionen mellan köpare och säljare har sett ut.

Om konsten säljs i galleristens namn (galleristen fakturerar den slutliga köparen), så föreligger ofta vad som kallas ett konsignationsavtal. Det innebär kort att när en köpare köper till exempel en målning, så sker rent tekniskt två köp – ett mellan konstnär och gallerist, och ett mellan gallerist och köparen. Konstnären skall då fakturera galleristen det belopp av köpesumman som utgör konstnärens del av det slutliga försäljningspriset, och lägga på 12 % moms. (Möjlighet till momsfriförsäljning finns

Sofie Grettve
Jurist KRO/KIF

för konstnärer om den totala summan från försäljningar av konst under året inte överstiger ca. 336 000 kr – notera dock, att överskrider detta belopp så blir konstnären momspålig från första kronan!). Galleristen fakturerar sedan köparen, och lägger där på 25 % moms.

Om konsten däremot säljs i konstnärens namn, är det 12 % moms som gäller på fakturan till den slutliga köparen. Galleristen fakturerar sedan konstnären för sin "förmedlingstjänst" (galleristens provision) och lägger på 25 % moms.

Sammanfattningsvis, för att korrekt kunna räkna ut vilken moms det är som gäller vid försäljning av konst bör konstnären och galleristen tydligt komma överens om i vems namn konsten skall säljas och hur redovisning och fakturering dem emellan skall ske. ●

Lena Willhammar, tf
ordförande för KRO/
KIF Region Syd

Hallå där, Lena Willhammar!

Hallå där, Lena Willhammar! Ni i KRO/KIF Region Syd hade ett spännande verksamhetsår i fjol. Ni genomförde flera MU-workshops. Hur fick ni finansiering för det?

– Vi lyckas ta tillvara möjligheterna med att verka lokalt och har en nära kontakt med Kultur Skåne. När tillfälle gavs sökte vi snabbt de medel som behövdes för att kunna hålla MU-utbildningarna.

Hur genomförde ni projektet?

– Genom det ekonomiska stödet av regionen och ett

samarbete med KRO/KIF riks om innehållet gick det smidigt och blev mycket uppskattat. Vi genomförde fyra MU-workshops på olika platser i länet. Kurserna hölls av Anders Lindgren, som tidigare hållit i flera MU-workshops, och Sofie Grettve som är jurist på rikskansliet. Vi vände oss till konst- och kulturarvsinstitutioner, museer och konsthallar, kommunala huvudmän och kulturutövare i Skånes 33 kommuner.

Kan fortbildningarna få några effekter på hur mycket konstnärerna tjänar vid utställningar i Skåne?

– Absolut, det tror jag! Ett stort antal tjänstemän och chefer inom konst- och kulturinstitutionerna deltog och sa att de vill tillämpa och följa MU-avtalet.

Ni har följt upp förra årets remissarbete med Skånes kulturplan genom att träffa kulturansvariga i regionen. Vad kom ut av mötet?

– Kultur Skåne säger att de

vill stärka bild- och formområdet och arbeta för konstens egenvärde, något som är uttalat i kulturplanen. De arbetar aktivt med gestaltad livsmiljö där bild- och formkonsten har en central plats och har fått en utökad budget för 2016 som ska ge större möjligheter för bild- och formområdet i Skåne. Det var ett bra möte och vi kommer att fortsätta hålla en nära kontakt.

Pontus Björkman

MU-AVTALET
Läs 16 vanliga
frågor och svar.
kro.se/mufra-gorsvar

KRO/KIF

Ateljéstöd i Uppsala efter enträget arbete av KRO/KIF Uppland!

KRO/KIF Uppland har efter uthålligt påverkansarbete lyckats få kulturnämnden i Uppsala att anta ett förslag om ateljéstöd.

- Vi avsätter 600 000 kronor för ett nytt ateljéstöd för aktiva Uppsalakonstnärer. Cirka 40 platser finns att söka i denna första omgång, säger Peter Gustavsson (S), ordförande i kulturnämnden till UNT 10/12-2015.

- Det här är otroligt viktigt för konstnärerna i Uppsala, inte bara för att kommunen stöttar kåren med ateljéstödet. Det skickar också en symbolisk signal om att staden anser att konsten är en viktig del av samhället, säger Kajsa Haglund, ordförande KRO/KIF Uppland.

Pontus Björkman

KRO/KIF på Supermarket 20 april, kl 19.00:

Release för nya KONSTNÄREN, #1-2016. Mingla med chef-redaktör Sofia Curman och Katarina Norling Jönsson riksordförande KRO

21-24 april, kl. 12-20: Träffa ordförande, styrelseledamöter, få råd av förbundsjuristen, träffa inbjudna experter eller prata konstpolitik med den politiska sekreteraren? Se hålltider på hemsidan.

Plats: Konstfack vid Telefonplan i Stockholm.

Titta på SVT Forum från World Art Day 2016

15 april firar KRO/KIF World Art Day med konstpolitiska samtal med Alice Bah Kuhnke (MP), kulturminister, Olof Lavesson (M), Rossana Dinamarca (V) och Per Lodenius (C). Tv-länk och artikel på kro.se.

10%

Påverka din kommun att anta enprocentsregeln

I Sveriges 21 län har talespersoner för KRO/KIF publicerat debattartiklar om enprocentsregeln och på flera orter läggs nu medborgarförslag om enprocentsregeln.

Vill du också se fler konstnärligt gestaltade fastigheter och torg i din kommun är det nu lätt att påverka! Du hittar lilla påverkanspaketet för enprocentsregeln för konstnärlig gestaltning på kro.se/metodhandbok.

Bli starkare i din konstnärssroll - detta får du som medlem i KRO/KIF

Medlemmar får tidningen KONSTNÄREN och en rad förmåner: juridisk rådgivning, deklarationsrådgivning, konstnärsförsäkringar till specialpris, tillgång till KRO/KIF:s löpande sammanställningar över nya uppdrag, utlysningar och residencies, avtalsmallar, deklarationshandledning, och gratis kurser, rabatt på konstnärsmaterial och teknisk utrustning, gratis inträde på en rad museer och konsthallar i Sverige och världen, tillgång till gästbostad i Stockholm och Carina Ari-ateljén i Paris. Som medlem blir du en del av Sveriges tyngsta konstnärssamfund och gör KRO/KIF till en starkare röst för skäliga villkor för bild- och formkonstnärer.

MEDLEMSAVGIFTER

- Avgift 162 kr/månad (1950 kr/år)
- Samborabatt 275s kr/år för en av sammanboende medlemmar
- Nyutexaminerad: 82 kr/månad (975 kr/år)
- Student 335 kr/år

KRO/KIF:s regionmöten

Vartannat år håller KRO/KIF regionmöte och vartannat år hålls riksmöte (2017). På regionmötena väljs bland annat delegater till riksmötet. Preliminära datum för årets fem regionmöten (se mer på kro.se):

Region Öst 7/4 i Uppsala

Region Mitt 23/4 i Västerås

Region Syd 27/4 i Malmö

Region Väst 12/5 i Göteborg

Region Norr 14-15/9 i Luleå

Vill du bli medlem i KRO/KIF? Gå in på kro.se/bli-medlem.

NYA MEDLEMMAR

Alexandra Skarp, Hägersten
Ana Gaines, Stocksund
Anders Göransson, Göteborg
Anja Örn, Luleå
Anna Smillidotter, Göteborg
Annika Nielsen, Degerfors
Annika Strömberg, Kil
Carl Fredrik Hellström, Farsta
Catarina Larsson, Grillby
Charlotta Döbling,

Stockholm
Christer Lieberath, Tingsryd
Conny Karlsson Lundgren, Stockholm
Douwe Mulder, Hägersten
Ekaterina Andersson, Vissefjärda
Elisabet Eriksson, Göteborg
Gabriella Ioannides, Lund
Geraldine Hudson, Stockholm

Ingrid Strage, Linköping
Jakob Sjöstedt, Göteborg
Jennifer Sameland, Solna
Jenny Berg, Malmö
Jill Johansson, Göteborg
Joar Torbiörnsson, Göteborg
Jorun Jonasson, Stockholm
Katarina Lönnby, Stockholm
Kerstin Lindström, Vällingby

Lenah Jäder Sundberg, Ransäter
Linus Ersson, Stockholm
Lisa Strömbeck, Borby
Lotta Malmsten, Morup
Louisa Degener, Hägersten
Mafune Gonjo, Stockholm
Magnus Sjöbleke, Halmstad
Margareta Brandin, Norrköping
Martin West, Bromma

Meriç Algün Ringborg, Stockholm
Monica Nilssen, Uppsala
Nils Johansson, Sala
Richard G Carlsson, Stockholm
Rick Laurance, Förslöv
Rosch Stepavov, Saltsjö-Boo
Saad Hajou, Norrköping
Shelley Sharr, Visby
Sofia Ekström, Stockholm

Sonja Löfgren, Älvsjö
Sophia Wallgren, Farsta
Sven Teglund, Luleå
Tilda Lovell, Bagarmossen
Titti Lorentzson, Svärdsjö
Tobias Okamoto Alm, Hässelby
Tobias Törnqvist, Nacka
Ulla Corin Lindroth, Leksand
Åsa Herrgård, Hamburgsund

Utllysning gestaltungsoppdrag

Konstnärlig gestaltning i Jönköpings kommun:

- **Gymnastikhall, Huskvarna**

Anmäl intresse senast 13 maj 2016
www.jonkoping.se,
sökord *gestaltungsoppdrag*

Varje droppe färg i avloppet är en droppe för mycket

Du kan bidra till en bättre miljö genom att välja att måla med kadmiumfria färger och ta hand om dina färgrester på rätt sätt.

Mer information om hur du malar miljöanpassat finns på www.kappala.se

KÄPPALA
För renare sjöar och skärgård

Konstpool

Sluta leta!

Hitta

uppdrag
tävlingar
stipendier
utställningar
utbildningar...

på

Konstpool.se

KRÖNIKA

Höj IV nu!

En författare vars bok lånas ut på bibliotek får ersättning för det och en konstnär som har en skulptur placerad på ett torg eller en vårdcentral får ersättning för det. Så långt är allt bra men varför betalar staten en avsevärt lägre ersättning till konstnärerna?

Författarna har förhandlingsrätt för sin bibliotekersättning som gör att staten måste förhandla med deras intresseorganisation, men konstnärerna saknar den rätten för sin individuella visningsersättning. Vår enda möjlighet är att argumentera på ett övertygande sätt och sen hoppas att kulturdepartementet lyssnar och att politikerna höjer anslaget. Vår erfarenhet från de senaste åren är att det, trots övertygande argumentation från konstnärorganisationerna och tusentals vykort och mail från medlemmarna, inte räcker till.

Det råder inget tvivel om att IV är en mycket viktigt inkomstkälla för konstnärerna, det vet kulturdepartementet och kulturpolitikerna vid det här laget också. IV är ett väl fungerande system som upplevs som rättvist utan annan bedömning av verket än placering och inköpspris. För många konstnärer är IV ett avgörande pensionstillägg, ofta det enda utöver den allmänna pensionen som för många konstnärer inte är mer än garantipensionen. Systemet ökar hela tiden med fler konstverk och konstnärer, och om då inte det årliga anslaget ökar så urholkas systemet och varje konstnär får för varje år lägre ersättning när fler konstnärer och konstverk blir berättigade till ersättningen. För att bli ett fullt fungerande system bör den totala summan för IV komma upp i 55 miljoner kronor jämfört med dagens 38 miljoner.

Vi måste ta varje chans att påverka våra

politiker, vi i organisationerna och alla medlemmar runtom i landet. Tala om för dem att IV är oerhört betydelsefull för konstnärernas verksamhet och att det är den bäst fungerande ersättningsformen som vi konstnärer har. Bildupphovsrätt fortsätter tillsammans med SK och KRO/KIF vår argumentation med kulturdepartementet där vi ofta jämfört IV med författarnas bibliotekersättning. Vi anser att det är en likvärdig ersättningsform till två jämförbara yrkesgrupper. Den stora skillnaden är att författarnas ersättning ökar markant medan konstnärernas står still. Båda gruppernas ersättning bör öka, eftersom både boklånen och den offentliga konsten tillför samhället väsentliga värden, men just nu ligger konstnärerna 17 miljoner lägre.

Den nedvärderingen av konsten kan vi inte acceptera!

Åsa Berndtsson
ordförande

TRE KORTA

Individuell visningsersättning

IV är ett ersättningsystem för konst som visas i offentlig miljö. Det infördes 1997.

IV står stilla

I förhållande till IV:s första 10 år är anslagsökningen nu halverad och ersättningen står i praktiken stilla.

Behöver kulturministern en påminnelse?

Är det dags för en vykortskampanj för IV, som den Lena Adelson Liljeroth fick motta när hon var minister?

BILDUPPHOVSRÄTTSD VD MATS LINDBERG:

Sverige måste stå upp mot EU-kommissionens upphovsrättsplaner

I slutet av 2015 kom EU-kommissionens meddelande "Mot en mer modern och europeisk upphovsrätt" som består dels av en förordning om portabilitet dels planerna för upphovsrättens utveckling.

Man skissar upp en långsiktig vision där upphovsrätten harmoniseras och centraliseras och de nationella upphovsrättslagarna upphävs. Detta är minst sagt en mycket drastisk vision som troligen bara delas av de mest fanatiska EU-federalisterna, de som vill minimera det upphovsrättsliga skyddet för konstnärerna.

På områdena utbildning, forskning, bibliotek och kulturarv vill EU-kommissionen se ökade möjligheter till gränsöverskridande användning av upphovsrättsskyddat material, men förklarar inte hur det ska åstadkommas annat än genom fler obligatoriska begränsningar i nationell upphovsrätt. Vad man konkret avser att göra är dock svårt att avgöra eftersom man, samtidigt som man propagerar för fler inskränkningar, säger sig inte vilja påverka de existerande marknads- och licensieringslösningarna.

I Norden har systemet med avtalslicenser resulterat i en förhandlingskultur på just de områden där kommissionen vill vidta åtgärder. Den svenska licensgivningen på utbildningsområdet är världens modernaste och ger lärare möjlighet att använda och sprida både analogt och digitalt material till eleverna. Om nya obligatoriska regler införs kan redan tecknade avtal bli

omtvistade och förhandlingsklimatet förstöras vilket kommer att få negativa konsekvenser för oss som ställer rättigheter till förfogande. IR, som fördelar ersättningar som kommer in genom denna typ av avtal, delade under förra året ut cirka 15 miljoner kronor på bildområdet.

Regeringen måste slå vakt om det svenska systemet som är dokumenterat väl fungerande för alla parter. Bildupphovsrätts remissvar på ovanstående skrivelse finns på hemsidan.

Oskäliga avtal

EU tar även upp den obalans som finns mellan upphovspersoner och producenter/utgivare i avtalsituationer. I Sverige har de stora tidsskriftsförlagen nyligen gått ut med avtal som i princip tar bort upphovsrätten för det material de köper in från frilansande upphovspersoner. Det är bra att kommissionen tar upp den frågan men det finns i nuläget inget förslag till åtgärder.

Mer ur EU:s upphovsrättsplaner

Vilket ansvar har olika digitala plattformar?

EU vill undersöka hur direktivet som reglerar de stora nätplattformarnas ansvar fungerar avseende den stora mängd upphovsrättsligt skyddat innehåll som delas där och som de också tjänar pengar på. Den samlade upphovsrättsvärlden vill se ett reellt ansvar hos plattformar som Facebook, Youtube, Instagram och Google för att få till stånd avtal om användning och ersättning. I praktiken är det omöjligt att få bort material från plattformarna när det väl laddats upp. De svenska nätoperatörerna vägrar till och med att medverka till att olagligt material effektivt tas bort från deras nät.

Mats Lindberg
vd

Ombudsmän till årsstämma utsädda

På Bildupphovsrätts årsstämma, som hålls en gång per år, representeras individmedlemmarna av två ombud; ett som representerar levande upphovspersoner och ett avlidna. Ombuden väljs för en tid om tre år.

Vid höstens ombudsval, som avser årsstämmor som äger rum de tre närmaste åren, valdes:

Gunilla Kihlgren Svartström till ombud för verksamma upphovspersoner. Första ersättare Christina Olivecrona och andra Ulla Nordenskjöld.

Anna-Lena Renqvist, som företräder dödsboet efter Torsten Renqvist till ombud för dödsbo efter avliden upphovsperson. Första ersättare är Lars Dueholm-Lindberg, som företräder dödsboet efter Stig Lindberg och andra ersättare Lena Olsson Petrén, som företräder dödsboet efter Olle Olsson Hagalund.

Anne Nordlander,
valsamordnare

Bildupphovsrätt på Supermarket: Internetfrågorna i fokus

Informationsfriheten på internet hotas av upphovsrätten, menar de kommersiella aktörerna, men fakta skyddas inte av upphovsrätt.

Wikimedia driver nu en intensiv kampanj runt om i EU, som en murbräcka för att luckra upp lagarna så att kommersiellt nyttjande av bland annat den offentliga konsten ska tillåtas. När dessa verk tillkom kunde upphovspersonen förutsäga användningen, men för att få klarhet i hur lagen ska tolkas i fortsättningen har Bildupphovsrätt tvingats stämma Wikimedia. Vem ska bestämma över konstverket, internetföretagen eller upphovspersonen?

Den 22 april klockan 17.00 diskuterar vi internetfrågorna på Supermarket. För mer information se www.bildupphovsratt.se.

Tre begrepp att hålla reda på i upphovsrättspolitiken

EU-förordning

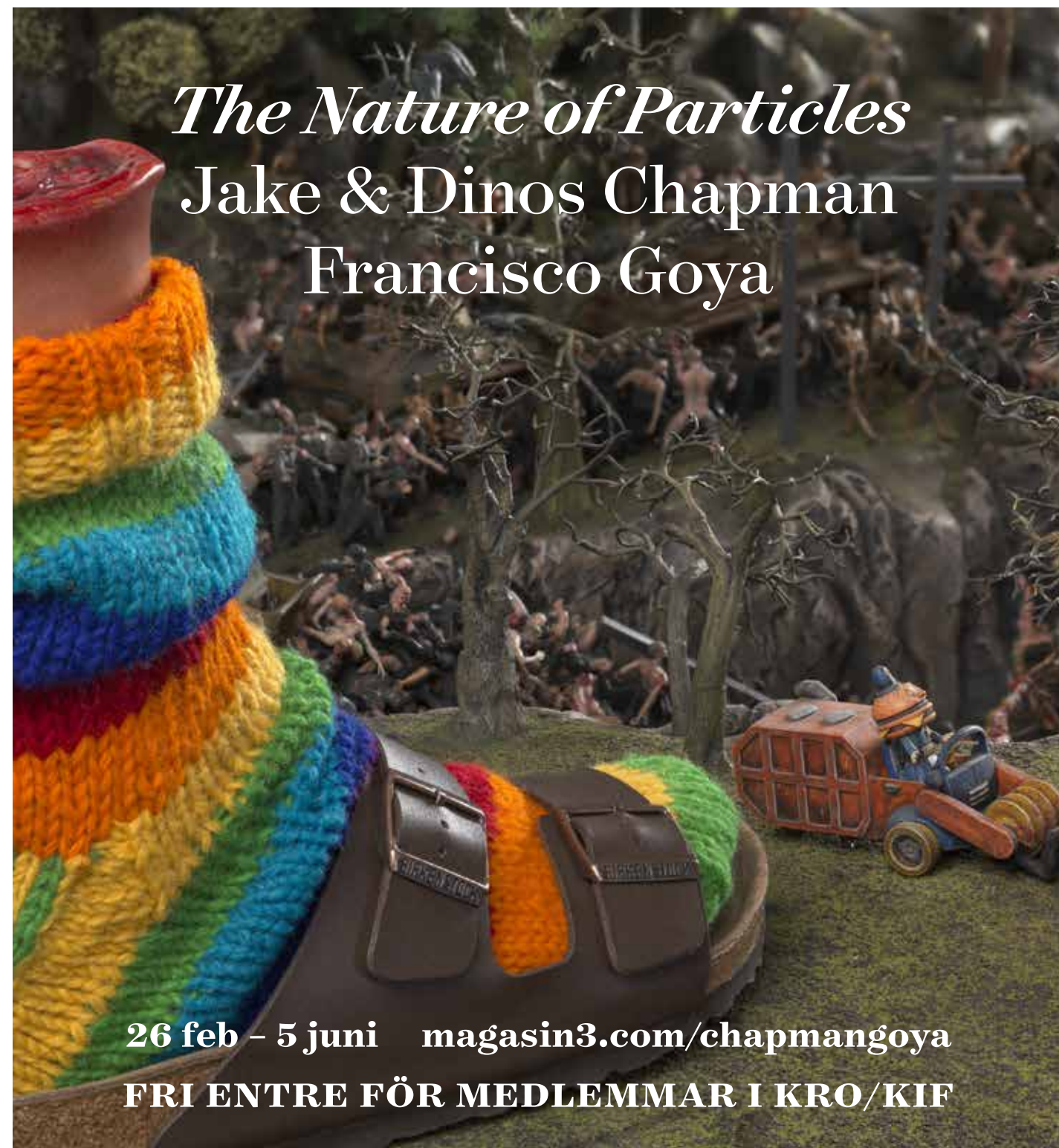
Snabbspår inom lagstiftningen i EU som får verkan som lag i varje medlemsstat (ett direktiv kan ta flera år att införa). Inga nationella avvikelser tolereras.

Kulturarvsavtal

Bildupphovsrätt kan numera teckna avtal med statliga kulturarvsinstitutioner. Avtalet ger möjlighet till publicering på den egna hemsidan och upphovspersonerna får betalt.

Portabilitet

Förordning som går ut på att tjänster som Spotify eller Netflix inte spärras när man reser till ett annat EU-land.

The Nature of Particles
Jake & Dinos Chapman
Francisco Goya

26 feb – 5 juni magasin3.com/chapmangoya
FRI ENTRE FÖR MEDLEMMAR I KRO/KIF

MUSEUM & FOUNDATION FOR CONTEMPORARY ART
MAGASIN III

Utställningar 2016

Tiina Kivinen

14 maj – 10 juli

»DJUR... överallt«
Samlingsutställning
Anne Carlquist, Maria Cotellessa,
Eva Dahlin, Britt Marie Jern,
Mia Olsson, Ulrika Roslund Svensson
Yvonne T Larsson
Papper skulptur
Maggie Taylor, USA
»Stranger Things Have Happened.«

Maggie Taylor

16 juli – 11 sep

Tiina Kivinen, Finland Grafik
Britt Marie Christofersson »Brodera på stickat«
Ralf Borselius Träskulptur

Hannah Streefkerk

17 sep – 13 nov

Hannah Streefkerk & Greger Stålgren
»One place after another«
Elsa Beskow
»Tomtebobarna kommer till Upperud«
Celia Dackenberg Ur: Sagornas stickbok

Öppettider:
Maj – juni: onsdag – söndag 11–17
Juli: alla dagar 11–17
Augusti – november: onsdag – söndag 11–17

Fri entré

VI ÄR ETT REGIONALT
KONST FÄSTE

Bonaparte
MUSEICAPE

Upperud
464 40 Åsensbruk
3 km från akvedukten i Häverud,
strax norr om Mellerud.
Tel: 0530-300 98
www.dalslandskonstmuseum.se

Dalslands konstmuseum

zinkvit.se

